

.....

Jaarverslag 2012

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

.....

Leeswijzer

De Koninklijke Bibliotheek (KB) legt met dit verslag verantwoording af over het in 2012 gevoerde beleid en de resultaten daarvan. Het jaarverslag is bedoeld voor de Nederlandse overheid, in het bijzonder het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De KB laat in het jaarverslag zien hoe zij uitvoering heeft gegeven aan haar beleid, en hoe de beschikbaar gestelde middelen zijn ingezet.

Daarnaast wil de KB haar collega-instellingen en haar klanten informeren over de activiteiten van de Nederlandse nationale bibliotheek.

Het jaarverslag bestaat uit drie hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt aan de hand van de strategische prioriteiten verslag gedaan van het derde jaar van de beleidsperiode 2010-2013. Hoofdstuk 2 geeft de verantwoording in prestatie-indicatoren die de kernactiviteiten van de KB in cijfers uitdrukken. Hoofdstuk 3 bevat de financiële verantwoording met de integrale jaarrekening en de accountantsverklaring.

Via de KB-website is het jaarverslag 2012 digitaal beschikbaar, zowel in het Nederlands als in het Engels:
www.kb.nl/verslag2012

.....

Bestuur

mr. drs. L.C. Brinkman, voorzitter

mr. H.J. Bruggink

mr. drs. L. Jongma

prof. dr. F.M.G. de Jong

Directie

drs. J.S.M. Savenije, Algemeen directeur

H.J. Jansen, sectorhoofd Innovatie & Ontwikkeling,

plaatsvervangend Algemeen directeur

dr. E.J.B. Knibbeler, sectorhoofd Marketing & Diensten

dr. M. van Otegem, sectorhoofd Productie & Beheer

dr. E.S. van Eijck van Heslinga, sectorhoofd Bedrijfsvoering

.....

Inhoudsopgave

3	Woord vooraf mr. drs. L.C. Brinkman en drs. J.S.M. Savenije
4	Verlag van het Algemeen Bestuurscollege
5	Bedrijfsvoeringsmededeling
6	Bestuur en organisatie
6	Missie en visie KB
7	Organogram
8	Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek

Hoofdstuk 1 Beleidsverantwoording

9	Inleiding
11	Verlag per strategische prioriteit

Hoofdstuk 2 KB-indicatoren

17	Toelichting
17	Overzicht KB-indicatoren 2012
18	Evaluatie en vooruitblik per indicator

Hoofdstuk 3 Financiële verantwoording

26	Jaarrekening 2012
38	Accountantsverklaring

Bijlagen

39	KB in de pers
41	Bijzondere aanwinsten
44	Publicaties en presentaties van medewerkers
49	(Inter)nationale samenwerking

51	Afkortingen
53	Colofon

Woord vooraf

In het afgelopen jaar is veel aandacht van het bestuur en de organisatie uitgegaan naar voorbereidingen voor een fusie tussen de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief. In de loop van het najaar werd het fusieproces bevroren in afwachting van de uitkomst van een verkenning naar alternatieve vormen van samenwerking. In ieder geval zal de bestaande samenwerking met het Nationaal Archief worden voortgezet en uitgebreid in de vorm van projecten met als doel een gezamenlijke ingang, gezamenlijke digitaliserings- en restauratieateliers en een gezamenlijke ICT-infrastructuur.

Aan het eind van het jaar zijn ook andere besluiten genomen die ingrijpende gevolgen zullen hebben voor de organisatie en de taakuitvoering. De KB zal haar functie als wetenschappelijke bibliotheek behouden, maar zij gaat daarnaast taken uitvoeren voor de openbare bibliotheken en zal aldus een centrale, coördinerende rol krijgen bij de opbouw en het beheer van de nationale digitale collectie en infrastructuur. Verder werd eind van het jaar bekend dat de werkzaamheden voor de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren bij de KB zullen worden ondergebracht.

Een punt van aandacht is de noodzaak van investeringen in de groei en ontwikkeling van het Digitaal Magazijn. De investeringen zijn nodig om de jaarlijkse aanwas van digitale content op te slaan en toegankelijk te houden, ook in de toekomst. De KB probeert deze investeringen te realiseren door extra te besparen op de kosten van fysieke dienstverlening, maar deze besparingen wegen niet op tegen de stijgende kosten van de ICT-infrastructuur.

Het Algemeen Bestuurscollege dankt de directie, de ondernemingsraad en alle andere medewerkers van de KB voor de geleverde prestaties. Het bestuur heeft er vertrouwen in dat de directie de ingrijpende veranderingen die de KB de komende jaren te wachten staan, in goede banen zal leiden.

Mr. drs. L.C. Brinkman

Voorzitter Algemeen Bestuurscollege

In 2012 is langs de lijnen van de langetermijnstrategie voortgebouwd aan de digitale bibliotheek. Er is sprake van een duidelijk waarneembare accentverschuiving van fysieke naar digitale activiteiten en beschikbaarstelling met zichtbare resultaten, zowel intern als voor de klant.

Het fundament van de digitale bibliotheek is verder verstevigd om de exponentieel groeiende hoeveelheid digitaal materiaal duurzaam te kunnen bewaren en ontsluiten. In samenwerking met ProQuest en Google wordt materiaal in hoog tempo gedigitaliseerd. Daarnaast is er in 2012 belangrijke voortgang geboekt op het terrein van de digitale dienstverlening. En dat is waar het uiteindelijk om gaat: vergroten van het bereik en actief stimuleren van het gebruik van de rijke KB-collectie. Een mooi voorbeeld van de blijvende zichtbaarheid van de fysieke collectie is de Atlas De Wit, die nu digitaal èn als facsimile letterlijk binnen handbereik is van iedereen die hier maar in geïnteresseerd is.

Behalve de transitie die zich binnen de KB voltrekt zijn er significante externe ontwikkelingen die ons ertoe dwingen ons opnieuw te bezinnen op onze taak, de relatie met onze samenwerkingspartners en onze positie in het netwerk. Naast het erfgoedveld zijn ook de uitgeverijbranche en de wereld van het wetenschappelijk onderzoek sterk in beweging. Dit alles zal op een of andere manier van invloed zijn op de KB en brengt een bepaalde mate van onzekerheid met zich mee. Niet alle ontwikkelingen zijn voorspelbaar, en niet alles loopt zoals het ooit is gepland.

De missie van de KB is echter klip en klaar: duurzaam ontsluiten van Nederlandse publicaties. In het kader van de strategische beleidsvorming is de KB samen met andere bibliotheken – zowel universiteitsbibliotheken als openbare bibliotheken – begonnen met het uitwerken van verschillende scenario's voor de mogelijke ontwikkeling van de bibliotheeksector. Daarbij ziet het ernaar uit dat de missie van de KB in alle scenario's een essentieel onderdeel in de sector blijft. En dat wekt vertrouwen voor de toekomst.

Drs. J.S.M. Savenije

Algemeen directeur

Verslag van het Algemeen Bestuurscollege

De bevoegdheid tot regeling en bestuur van de KB berust bij het Algemeen Bestuurscollege (ABC), dat bestaat uit vier leden, die zijn benoemd door de minister van OCW. De samenstelling van het ABC bleef in 2012 ongewijzigd. Voorzitter is mr.dr.s. L.C. Brinkman. De overige leden zijn mr. H.J. Bruggink, mr.dr.s. L. Jongsma en prof.dr. F.M.G. de Jong.

Taakuitvoering ABC

Het ABC acht zich goed in staat de belangrijkste ontwikkelingen die de KB betreffen op de voet te volgen en, indien nodig, sturend op te treden. De leden van het ABC hebben bestuurlijke ervaring in diverse relevante sectoren van de maatschappij. Geen van de leden van het ABC heeft nevenfuncties of belangen die strijdig zouden kunnen zijn met de belangen van de KB. De samenwerking in het college tussen de leden onderling is uitstekend. Dit geldt ook voor de samenwerking tussen het ABC en de directie. Er is voldoende afstand tussen het ABC en de directie om het college in staat te stellen om op objectieve wijze zijn toezichhoudende taken uit te voeren.

Het ABC heeft in 2012 zes keer plenair vergaderd. Een vast agendapunt was het voornemen van OCW om de KB en het Nationaal Archief te laten fuseren. Het ABC was vertegenwoordigd in de ambtelijke stuurgroep voor het fusieproces. Aan het eind van het jaar besloot de staatssecretaris om het proces te bevriezen in afwachting van een verkenning van alternatieve vormen van samenwerking.

Verder was het ABC op grond van statutaire bevoegdheden betrokken bij de ontwikkelingen rond de Stichting Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL). Het bestuur van de Stichting besloot in november in samenspraak met de Nederlandse Taalunie de werkzaamheden voor de DBNL op termijn onder te brengen bij de KB.

De auditcommissie in de persoon van Jongsma heeft in mei met de accountant gesproken over de jaarrekening 2011. Vervolgens heeft de accountant een toelichting op de jaarrekening gegeven in de plenaire vergadering van juni. Aangezien de KB meedoet aan schatkistbankieren is er geen sprake van beleggen, noch van belenen.

Er was in 2012 geen aanleiding voor regulier bestuurlijk overleg met de staatssecretaris.

In het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ontving het ABC twee verzoeken om informatie. Met het oog op de behandeling van toekomstige verzoeken heeft het ABC een mandateringsregeling vastgesteld op grond waarvan de Algemeen directeur bevoegd is om namens het ABC besluiten in het kader van de Wob en de Wet bescherming persoonsgegevens te ondertekenen.

Taakuitvoering directie

Het bestuur is van mening dat het directieteam goed functioneert en de primaire processen alsmede de innovatie van de organisatie weet te waarborgen. Met grote inzet is gewerkt aan de omslag van fysieke naar digitale bibliotheek. Het bestuur heeft er vertrouwen in dat de directie de ingezette koers met voortvarendheid zal voortzetten.

Bedrijfsvoeringsmededeling

De Algemeen directeur is verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering van de Koninklijke Bibliotheek en legt hierover verantwoording af aan het Algemeen Bestuurscollege. De bedrijfsvoering in de brede zin betreft zowel de bibliotheek ofwel primaire activiteiten, als de faciliterende ofwel secundaire activiteiten. De bedrijfsvoering is gericht op het realiseren van het KB-beleid binnen de financiële kaders en op een goede sturing en beheersing van de processen.

In 2010 lanceerde de KB haar *Beleidsplan 2010-2013*. Als vervolg hierop werd in 2011 de langetermijnstrategie (LTS), *De toekomst van de KB is digitaal*, geformuleerd. De omslag van fysiek naar digitaal, die de KB aan het maken is vraagt, zeker gezien de beperkte financiële middelen, continu om duidelijke prioriteiten. Deze zijn vastgelegd in de LTS en verwerkt in projecten waaraan in 2012 verder is gewerkt.

In 2012 is veel bereikt. De ICT-functie is beter verankerd in de organisatie door de ontwikkeling en inrichting van de ICT-strategie en daarbijbehorende enterprise architectuur. De verbetering van de aansluiting tussen vraag en aanbod van ICT-diensten maakt een efficiencyclog bij de realisatie van innovatieve diensten mogelijk. Er is een businessplan ontwikkeld voor de dienst internationaal e-Depot. Er is een opslagstrategie voor digitaal materiaal ontwikkeld en de bouw van het Digitaal Magazijn vordert gestaag. Een eerste release is in juni 2012 opgeleverd. Ook op gebied van beschikbaarstelling en diensten is veel gebeurd. Er is gewerkt aan een full text toegang voor boeken, kranten en tijdschriften en een metadatatotoegang (WorldCat Local), er is een stappenplan voor de overgang van fysieke naar digitale dienstverlening en er is een basis gelegd voor beschikbaarstelling van de collectie via derden (dataservices en widgets).

De in december 2011 aangekondigde fusie met het Nationaal Archief (NA) heeft veel aandacht en tijd gevraagd. Er is een uitgebreid *due diligence* onderzoek uitgevoerd, gericht op zowel de financiën als ook op juridische zaken, huisvesting, ICT, en HRM-aspecten. Binnen het programma 'Samenwerking KB-NA' is gewerkt aan gemeenschappelijke onderwerpen. Medio oktober 2012 heeft de toenmalige staatssecretaris, Halbe Zijlstra, besloten het fusieproces te bevriezen, omdat de blauwdruk voor de nieuwe organisatie nog onvoldoende onderbouwing bood voor de opbrengsten van de fusie. Met het oog op het inhoudelijke doel van de fusie, kwaliteitsverbetering en het gezamenlijk uitvoeren van de toekomstige digitaliseringsopgave, is besloten een bredere verkenning te starten naar alternatieve samenwerkingsvormen en potentiële oplossingen.

Afgelopen jaren heeft de KB zich financieel voorbereid op de aangekondigde bezuinigingen en tegelijkertijd gelden gereserveerd voor innovatie. Dit heeft geresulteerd in een sterke financiële positie die de omslag van fysiek naar digitaal – en de daarvoor benodigde investeringen – in de komende jaren mogelijk maakt.

Het jaar 2012 wordt afgesloten met een positief resultaat. Dit wordt voor het grootste deel verklaard door in het derde kwartaal ontvangen compensatie voor de stijging van materiële en personele kosten en een eenmalige positieve aanpassing in de begroting van de huurkosten. Structureel overleg met de RGD heeft geleid tot een beter inzicht in de reële huurkosten. Daarnaast vallen de personeelskosten lager uit door grotere inzet van vast personeel op derde geldstroom projecten en terughoudendheid bij het aanstellen van vast en tijdelijk personeel. Door de benodigde extra inzet ten behoeve van de voorgenomen fusie KB-NA is enige vertraging opgetreden in de uitvoer van innovatieve projecten en de geplande investeringen daarvoor. In het derde kwartaal zijn de investeringen voor innovatie weer opgeschaald.

Aandachtspunt voor de komende jaren is de structureel lage rentestand. In 2012 zijn de rentebaten met 50% gedaald ten opzichte van 2011.

Het systeem van interne sturing is gewaarborgd door de planning-en-controlcyclus. De effectiviteit van werkprocessen is getoetst en geëvalueerd door middel van maandelijkse prestatie-indicatoren en productiecijfers. De directie is van mening dat de financiële verslaglegging deugdelijk is, en dat de geldende wet- en regelgeving is nageleefd.

Drs. J.S.M. Savenije
Algemeen directeur

Bestuur en organisatie

In 1798 is de KB opgericht als nationale bibliotheek. Sinds 1993 is de KB een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO), gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De bevoegdheid tot regeling en bestuur van de KB berust bij het Algemeen Bestuurscollege (ABC). De taken en bevoegdheden van het ABC zijn vastgelegd in het *Bestuursreglement van de Koninklijke Bibliotheek*, voor het laatst herzien in 2008.

Binnen het kader van het door het Algemeen Bestuurscollege vastgestelde beleid berust de dagelijkse leiding van de KB bij de Algemeen directeur, die verantwoording verschuldigd is aan het ABC, en samen met vier sectorhoofden het directieteam vormt. De taken en bevoegdheden van de leden van het directieteam zijn vastgelegd in het *Directiestatuut* dat op 20 oktober 2010 is vastgesteld.

De in 2010 en 2011 vernieuwde organisatiestructuur is een uitvloeisel van het *Beleidsplan 2010-2013*. Om de doelstellingen hiervan beter te kunnen verwezenlijken zijn de verantwoordelijkheden duidelijker belegd. De vier sectoren zijn ingedeeld naar werkprocessen, waarbij zoveel mogelijk gelijksoortige processen in eenzelfde sector zijn ondergebracht. De sectorhoofden zijn verantwoordelijk voor de inzet van middelen en personeel binnen hun sector.

Missie en visie KB

Missie

De KB is de nationale bibliotheek van Nederland: wij brengen mensen en informatie samen. Onze kernwaarden zijn: toegankelijkheid, duurzaamheid, innovatie en samenwerking.

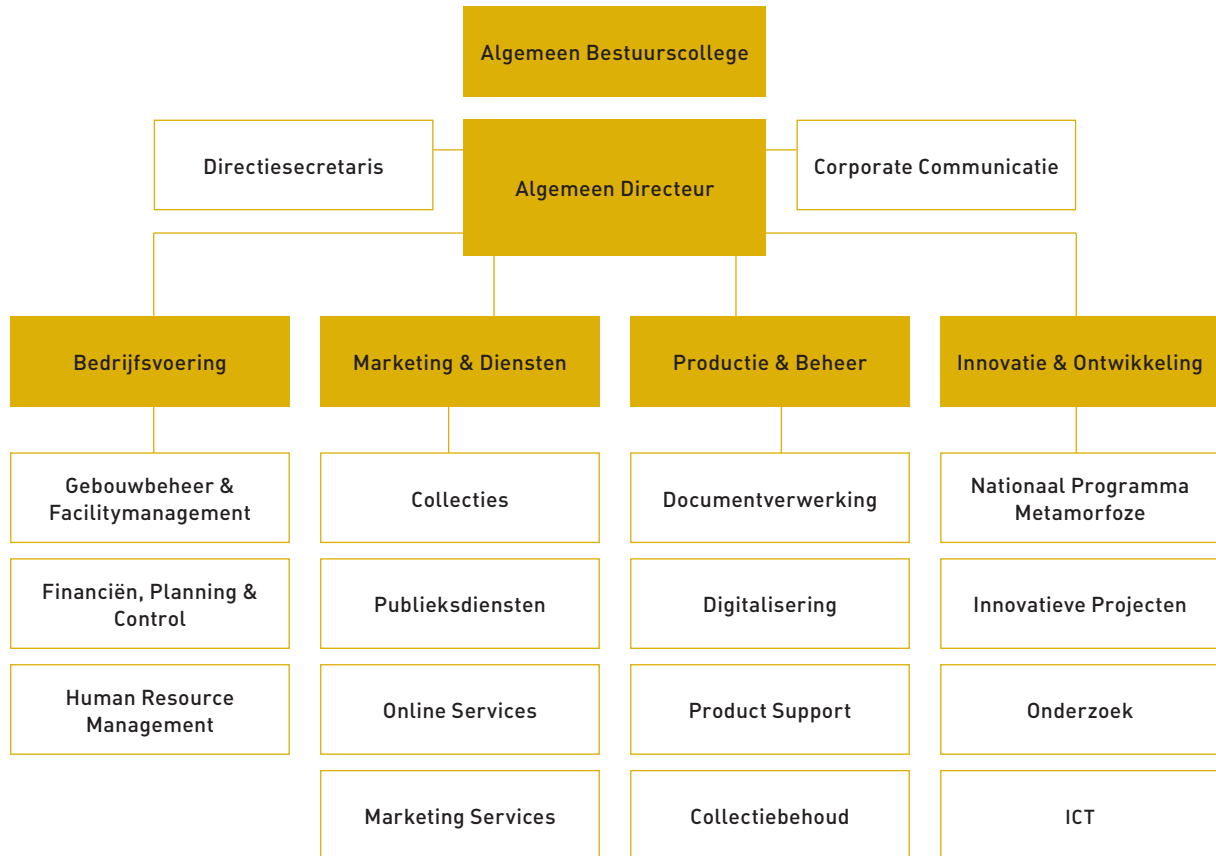
Visie

- Wij bieden iedereen, overal, toegang tot alles wat in en over Nederland is gepubliceerd.
- Wij spelen een centrale rol in de Nederlandse (wetenschappelijke) informatie-infrastructuur.
- Wij bevorderen de duurzame toegang tot digitale informatie in (inter)nationaal verband.

Organogram

.....
per 3 mei 2012

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek

De Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek, die in 1938 is opgericht, ondersteunt de verwerving van bijzondere aanwinsten door fondsen bijeen te brengen waarmee de KB belangrijke onderdelen van het Nederlands cultureel erfgoed kan aankopen.

Met de steun van de Vriendenvereniging kocht de Koninklijke Bibliotheek twee cultuurhistorisch interessante Middelnederlandse handschriften aan. Eén daarvan is een getijdenboek uit de tweede helft van de vijftiende eeuw. Het boek bevat een miniatuur, waarop Christus zijn kruis draagt en de gelovigen aanmoedigt hem te volgen. De tekst rolt uit zijn mond en krult om hem heen. Heel bijzonder is dat er meerdere versies van dezelfde afbeelding bekend zijn. De tweede aanwinst, een verklaring van het Hooglied van Salomo, bevat een vertaling van de *Expositio in Cantica Canticorum* toegeschreven aan Richard van St. Victor. De expliciete datering en de bekende herkomst maken het handschrift speciaal.

De algemene ledenvergadering 2012 vond plaats op 20 juni, gevolgd door een gastoptreden van Ed van der Vlist, conservator middeleeuwse handschriften, die de nieuwste aanwinsten uit de KB-collectie toonde. Tijdens de ALV vond formeel de wisseling van de bestuursvoorzitter plaats. In de ledenvergadering van 2011 had prof.dr.mr. C. Fasseur te kennen gegeven dit jaar als voorzitter af te zullen treden. De heer Fasseur heeft deze functie bijna vier jaar met volle inzet vervuld. De Koninklijke Bibliotheek is hem daar dankbaar voor. Het bestuur heeft in drs. H.A. Pabbruwe, CEO van Koninklijke Brill, een geschikte opvolger gevonden.

De Vrienden worden regelmatig uitgenodigd voor openingen en boekpresentaties. Eind juni 2012 konden ze een boekpresentatie bijwonen van *Aan vrienden gewijd*. Dit boekje over alba amicorum (vriendenboeken) werd geschreven door Kees Thomassen, conservator na-middeleeuwse handschriften van de KB, en markeerde diens afscheid van de KB.

In het najaar vond er één excursie plaats. Op 21 november brachten de Vrienden een bezoek aan de Librije in de Walburgiskerk in Zutphen waarvoor veel belangstelling was. De Librije is een openbare leeszaal uit de zestiende eeuw en behoort tot de belangrijkste cultuurhistorische monumenten in Nederland. Voor de Vrienden waren er rondleidingen georganiseerd door de leeszaal en de kerk. Daarnaast kregen ze een toelichting op de bijzondere incunabelen en handschriften.

De Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek telde op 31 december 2012 802 leden. In het bestuur hadden zitting: drs. H.A. Pabbruwe (voorzitter), mevrouw drs. N.N. van Willigen (secretaris), drs. F. Kooij RBA (penningmeester), mevrouw drs. R.E.A. van Ditzhuyzen en dr. A.H. de Groot. Drs. J.S.M. Savenije had als Algemeen directeur van de KB q.q. zitting in het bestuur.

Beleidsverantwoording

Inleiding

De taken en het werkterrein van de KB zijn in algemene termen vastgelegd in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW, Art. 1.5):

“De Koninklijke Bibliotheek is als de nationale bibliotheek werkzaam op het gebied van het bibliotheekwezen en de informatieverzorging, zowel ten behoeve van het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek als ten behoeve van het openbaar bestuur en de uitoefening van beroep of bedrijf. In elk geval draagt zij zorg voor de nationale bibliotheekverzameling, bevordert zij de totstandkoming en instandhouding van nationale voorzieningen op het vorengenoemde gebied en bevordert zij de afstemming met de overige wetenschappelijke bibliotheken.”

Deze algemene taakstelling is uitgewerkt in het *Bestuursreglement van de Koninklijke Bibliotheek* (herzien oktober 2008) en als volgt geformuleerd:

“De KB is als nationale bibliotheek werkzaam op het gebied van het bibliotheekwezen en heeft in ieder geval tot taak:

- a. de informatievoorziening op het gebied van de Nederlandse geschiedenis, cultuur en samenleving, aan het hoger onderwijs, het wetenschappelijk onderzoek, het openbaar bestuur en de uitoefening van beroep of bedrijf,
- b. het zorg dragen voor de nationale bibliotheekverzameling van geschreven, gedrukte en elektronische publicaties,
- c. het bevorderen van de totstandkoming en instandhouding van nationale voorzieningen voor duurzaam behoud, beheer, ontsluiting en beschikbaarstelling van de nationale bibliotheekverzameling op haar werkterrein,
- d. het verrichten van onderzoek, gericht op de voorbereiding en uitvoering van het beleid op het in de wet genoemde terrein,
- e. het zorg dragen voor landelijke programma's voor conservering en digitalisering,
- f. het bijdragen aan de internationale infrastructuur voor de duurzame toegankelijkheid van elektronische wetenschappelijke publicaties,
- g. het bevorderen van de afstemming met overige wetenschappelijke bibliotheken in en buiten Nederland,
- h. het bevorderen van de samenwerking met archieven, musea en uitgeverijen op haar werkterrein, en
- i. het bevorderen van de internationale samenwerking op haar werkterrein.”

De KB heeft haar strategie ter concretisering van deze taken beschreven in het *Beleidsplan 2010-2013*, ‘Het weten waard’, conform de wettelijk verplichte periode van vier jaar (WHW 2.2a, lid 1). De missie van de KB is duurzame ontsluiting van alles wat in (en over) Nederland is uitgegeven. In het najaar van 2011 leidden de financieel-economische situatie en de daarmee gepaard gaande noodzaak tot nadere prioritering van taken en middelen tot een aanscherping van de langetermijnstrategie. Onder het motto *De toekomst van de KB is digitaal* koerst de KB versneld op de ontwikkeling van de digitale bibliotheek. Publicaties zijn immers steeds vaker digitaal en langs digitale weg kunnen bereik en gebruik van de collecties aanzienlijk worden vergroot.

Mensen en middelen worden maximaal ingezet ten gunste van deze ontwikkeling en de activiteiten op het gebied van de fysieke collectie worden in toenemende mate ondersteunend aan dit proces. Alhoewel het nog enige jaren zal duren voordat de transitie van fysiek naar digitaal voltooid is, zijn er in 2012 met de ingebruikname van de nieuwe serverruimte en de ontwikkeling van het nieuwe Digitale Magazijn belangrijke stappen gezet. Naast de infrastructurele voorzieningen is er ook zichtbare vooruitgang geboekt op het terrein van digitale beschikbaarstelling en dienstverlening.

Blijvende aandacht voor innovatie van diensten, dienstverlening, technologie en strategie, mede in (inter)nationaal samenwerkingsverband, is essentieel voor het welslagen van het veranderingsproces. Daarom hecht de KB aan een zichtbare rol in de landelijke discussie over de toekomst van de bibliotheek. In maart 2012 is de ‘Digitale Bibliotheek Award 2012’ aan de KB toegekend, waaruit blijkt dat de KB als richtinggevend wordt beschouwd voor de koers van de digitale informatievoorziening in Nederland. In april organiseerde de KB de conferentie ‘De bibliotheek in 2025’, een toekomstverkenning aan de hand van scenarioplanning. De KB geniet grote internationale bekendheid vanwege haar inspanningen op het gebied van digitale duurzaamheid: het permanent toegankelijk houden van opgeslagen digitaal materiaal. Om dit te realiseren doet de KB onderzoek en wisselt ze kennis uit in diverse (inter)nationale netwerken. Op nationaal niveau werkt de KB via de NCDD (Nationale Coalitie voor Digitale Duurzaamheid) samen met Beeld en Geluid,

Op volle snelheid digitaal

Inleiding

Door middel van het Programma Digitale Bibliotheek (PDB) wordt een groot aantal projecten uitgevoerd die een bijdrage leveren aan de realisatie van de digitale bibliotheek. Een *midterm review* van de stand van zaken in de huidige beleidsperiode wees uit dat er in 2012 gestaag verder is gebouwd aan het fundament van de digitale bibliotheek. In het afgelopen jaar zijn verschillende – meer of minder zichtbare – deelresultaten opgeleverd, zowel op het gebied van de back-office als op front-office activiteiten.

De oplevering en ingebruikname van de nieuwe serverruimte vormde een noodzakelijke randvoorwaarde voor opschaling van de opslag van digitaal materiaal. Na de aanvankelijke vertraging is in juni 2012 de eerste release van het Digitaal Magazijn (DM) als opvolger van het voormalige e-Depot in gebruik genomen. Sinds 1 januari 2013 kunnen klanten artikelen uit het nieuwe Digitale Magazijn opvragen. De verwachtingen ten aanzien van de verdere ontwikkeling van het DM zijn positief.

Door de voortschrijdende digitalisering neemt het aantal versies en dragers van dezelfde inhoudelijke content toe. Daarnaast zal de hoeveelheid *born digital* materiaal in de komende jaren alleen maar toenemen. Met het oog op adequate bewaring van al dat materiaal op verschillende duurzaamheidsniveaus heeft de KB in het afgelopen jaar een gedifferentieerd opslagbeleid vastgesteld. Een belangrijk aandachtspunt is het beheersbaar houden van de integrale kosten voor duurzame opslag.

Versnelde digitalisering

Publiek-private samenwerking is een goede manier om in hoog tempo veel materiaal te scannen. De voorspoedig lopende samenwerkingsprojecten met Google en ProQuest zijn hier goede voorbeelden van.

In het Google-project worden ca. 160.000 rechtenvrije boeken uit de KB-collectie uit de 18e en 19e eeuw (1700-1870) gedigitaliseerd. Sinds april 2012 zijn de eerste resultaten via de KB-catalogus te vinden. In het najaar is in de KB de *Google Summit* gehouden, de jaarlijkse *venue* voor alle Europese bibliotheken die met Google samenwerken.

De tweede private partner, ProQuest, digitaliseert in opdracht van de KB oude drukken van voor 1700. Vanwege de kwetsbaarheid van dit materiaal worden deze werken in de KB zelf gescand. De kwaliteit van de scans maakt ze geschikt als basis voor transcripties en voor wetenschappelijk onderzoek.

Metamorfoze, het nationaal programma voor het behoud van papieren erfgoed, kreeg in 2012 een nieuwe impuls: er werden nieuwe beleidsuitgangspunten geformuleerd, diverse gehonoreerde projecten zijn gestart en er is subsidie toegekend aan een groot aantal nieuwe projecten. Erfgoedinstellingen kunnen twee maal per jaar subsidieaanvragen indienen voor de trajecten ABC (Archieven en Bijzondere Collecties) en BKT (Boeken, Kranten, Tijdschriften). Het BKT-traject wordt uitgevoerd in samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek. De KB draagt zorg voor de digitalisering (planning en uitvoering van de projecten), de duurzame opslag van de digitale duplicaten en voor de uiteindelijke beschikbaarstelling op een nationaal platform (zie ook p. 12).

Op 6 november 2012 vierde Metamorfoze zijn 15-jarig bestaan met een symposium in het Stadsarchief te Amsterdam.

Het project Databank Digitale Dagbladen, met financiële steun van NWO uitgevoerd onder auspiciën van de KB, is in 2012 succesvol afgerond en op 22 november afgesloten met een symposium voor stakeholders. Ruim 8 miljoen krantenpagina's uit de periode 1618–1995 zijn nu *full text* te doorzoeken via de webdienst Historische Kranten, kranten.kb.nl. De gedigitaliseerde kranten zijn afkomstig uit diverse collecties. Eind 2012 is de KB in eigen huis begonnen met de inrichting van een productiestraat voor de digitalisering van handschriften.

De collecties onder de mensen brengen

Inleiding

De KB is een wetenschappelijke bibliotheek met een unieke collectie op het gebied van Nederlandse geschiedenis, cultuur en samenleving. Voor deze collectie streeft de KB volledigheid na, zowel fysiek als, bij voorkeur, digitaal. In het kader van haar taken in de nationale infrastructuur verwerft de KB ook internationale wetenschappelijke content, om iedere Nederlander in de gelegenheid te stellen dergelijk hoogwaardig wetenschappelijk materiaal nu en in de toekomst te raadplegen. Naast het selecteren en verwerven van collecties (informatie) ziet de KB het als haar taak het gebruik en de zichtbaarheid hiervan te vergroten. Dit gebeurt door middel van, in toenemende mate digitale, dienstverlening aan instellingen en eindgebruikers. In de langetermijnstrategie is dit nader gedefinieerd als: 'Wij willen iedereen langs digitale weg toegang geven tot de collectie Nederland'. De wensen van de klant dienen als uitgangspunt bij het ontwikkelen van diensten.

Toegang tot de collectie (informatie)

Alle digitaliseringsinspanningen van de KB zijn gericht op het zoveel mogelijk vrij beschikbaarstellen van materiaal dat met publieke middelen is verzameld. Er wordt veel energie gestoken in het de collectie onder de aandacht brengen van een zo breed mogelijk publiek. Hiervoor zijn verschillende websites en diensten ontwikkeld ten behoeve van zowel de individuele gebruiker als de zakelijke markt. In het onderstaande worden de belangrijkste ontwikkelingen in 2012 weergegeven.

Sinds 14 december 2012 is de integrale zoektoegang WorldCat Local (WCL) als 'dienst in ontwikkeling' te raadplegen via de KB-website. Deze dienst zal in de komende tijd nog verder worden ontwikkeld en verbeterd. Door de overkoepelende zoekmogelijkheden wordt, naast de toegang tot de eigen collectie, de toegang tot gelicentieerde bestanden sterk verbeterd.

Dit geldt ook voor de E-book Library die sinds januari 2012 beschikbaar is voor gebruikers.

Dit is een platform waarmee de KB een groot aantal e-boeken aanbiedt. Naast enkele honderdduizenden e-books hebben KB-leden ook toegang tot zo'n 10.000 nieuwe e-tijdschriften. Dit was mogelijk door het opzeggen van gedrukte tijdschriftabonnementen.

Ook de ontwikkeling van het Boeken, Kranten en Tijdschriftenplatform, de centrale ingang voor *full text* zoeken in gedigitaliseerde publicaties met steun van Metamorfoze, vordert gestaag. De eerder vermelde website Historische Kranten (kranten.kb.nl) wordt goed bezocht, ook dankzij de krantenapp 'Hier was het nieuws'. De app, bedoeld als etalage voor de echte schat – de krantenpagina's zelf –, was binnen een maand meer dan 20.000 keer gedownload.

In 2012 zijn belangrijke voorbereidingen getroffen voor het *full text* beschikbaar stellen van tijdschriften (1850-1940) en boeken via de respectievelijke webdiensten tijdschriften.kb.nl en boeken.kb.nl. Deze worden in 2013 daadwerkelijk gelanceerd.

In samenwerking met UKB, het samenwerkingsverband van universiteiten en KB, wordt voorts gewerkt aan een gezamenlijke portal waarop de gedigitaliseerde collecties van de verschillende instellingen getoond zullen worden. Dit project bouwt voort op het VKT-platform en het platform Early Dutch Books Online (www.earlydutchbooksonline.nl/nl/edbo).

'Denker op het scherm' geeft, analoog aan de reeds bestaande dienst 'Dichter op het scherm', informatie over filosofie en filosofen in Nederland. Via de campagne 'Je beste vondst' zijn de bronnen van de KB onder de aandacht gebracht bij leden van historische verenigingen, een interessante doelgroep voor de KB.

Zakelijke dienstverlening

Ten behoeve van de zichtbaarheid en vindbaarheid te midden van de overweldigende hoeveelheid digitaal materiaal die inmiddels wereldwijd beschikbaar is, is het noodzakelijk geworden om wetenschappelijk en historisch materiaal, behalve op de eigen website, ook langs andere kanalen op het internet aan te bieden. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met externe partijen zoals Openbare Bibliotheken, universiteiten en historische verenigingen. Samen met de stichting Bibliotheek.nl zijn diverse *widgets* ontwikkeld: voor de KB-dossiers, Historische Kranten, Het Geheugen van Nederland en Dichter op het Scherm. Zo'n 100 openbare bibliotheken hebben inmiddels *widgets* op hun website staan, waardoor nog meer mensen laagdrempelig in contact kunnen komen met de KB-collectie.

Dataservices is een dienst waarmee de KB derden rechtstreeks toegang geeft tot data en metadata, de grondstoffen die de KB in beheer heeft. Dit geldt alleen voor die (meta)datasets waar geen andere partijen

rechten op kunnen laten gelden. Doelgroepen zijn onder andere de wetenschap, erfgoedinstellingen, open data-initiatieven, de creatieve industrie en aggregatoren zoals Europeana. Voor het downloaden van *widjets*, banners en datasets kunnen zakelijke partijen terecht op de KB-website.

Auteursrecht in het digitale tijdperk

Bij digitale beschikbaarstelling is het goed doordenken, afwegen en regelen van auteursrechtelijke kwesties van wezenlijk belang. De Nederlandse Auteurswet, die bepaalt dat het auteursrecht van kracht is tot 70 jaar na het overlijden van de maker, dateert uit 1912, ver voor het digitale tijdperk. Waar de Auteurswet bij gedrukt materiaal een uitzondering maakt voor het beschikbaar stellen en/of uitlenen t.b.v. onderzoek, onderwijs en zelfstudie, bestaat een dergelijke bepaling voor digitaal materiaal niet. Aan de beschikbaarstelling van recente digitale publicaties kleven daardoor tal van juridische haken en ogen. Ook het achterhalen van alle rechthebbenden voor massadigitaliseringsprojecten met materiaal uit de twintigste eeuw is een uiterst tijdrovende aangelegenheid en zou tot grote vertraging leiden in de opbouw van de digitale bibliotheek.

De KB heeft bij haar voornemen om de 80 meest geraadpleegde tijdschriften uit de periode 1850-1940 online te plaatsen op grond van haar taakstelling, het publieke belang van toegang tot dit materiaal boven het private auteursrecht gesteld en aanvankelijk gekozen voor een opt-out aanpak. Die houdt in dat rechthebbenden niet van tevoren om toestemming wordt gevraagd, maar dat hun wel een bezwaarmogelijkheid wordt geboden. De hierop volgende gesprekken met de collectieve beheersorganisaties Lira en Pictoright resulteerden begin 2013 in een overeenkomst voor het digitaal hergebruik van tijdschriften. Hiermee is in 2012 een beleidsmatige basis gelegd voor de omgang van de KB met het auteursrecht, per materiaalsoort en tijdvak gespecificeerd. Het komende half jaar wordt hierop voortgebouwd met beleid voor boeken tot 1940 en bij de evaluatie van het bestaande krantencontract. Daarna volgt de naoorlogse periode, en dan in eerste instantie vooral de boeken. In het kader van dataservices is voor alle typen bestanden een inventarisatie gemaakt van de mogelijkheden om datasets door te leveren.

Gezien haar ambities om zoveel mogelijk materiaal digitaal beschikbaar te krijgen voor zoveel mogelijk gebruikers, zal de KB veel aandacht blijven geven aan het auteursrecht en aan het verkennen van de grenzen daarvan, in goed overleg zowel landelijk als in Europees verband.

Presentatie van de collecties

Naast de resultaten van de massadigitaliseringsprojecten is het aantal webexposities en bladerboeken op de KB-website in 2012 verder uitgebreid. (Web)tentoonstellingen, (blader)boeken, presentaties en lezingen vergroten de bekendheid van de fraaie en bijzondere collectiestukken bij het brede publiek, dienen onderzoek en onderwijs en dragen bij aan het behoud van de originelen, doordat ze minder gehanteerd hoeven te worden als ze eenmaal gedigitaliseerd zijn. Belangrijke schatten uit de collectie zijn voor iedereen *full text* te doorzoeken. Zie www.kb.nl/menu/bladerboeken.html voor de digitale versie van verschillende middeleeuwse handschriften en bijzondere boeken. Toegevoegd zijn onder andere twee delen van *Nederlandsche vogelen* (4 en 5) en één van de oudste handschriften van de KB uit de late 9de eeuw: het *Evangeliarium* van Egmond. Een absoluut hoogtepunt in 2012 was het verschijnen van de *Atlas De Wit* als bladerboek én als facsimile op ware grootte. Deze unieke uitgave van een historische atlas uit 1698 bevat 151 stadsplattegronden, stadsgezichten en prenten uit de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden, van Groningen tot Kamerijk en is nu binnen bereik gekomen van een breed publiek. Evenals de Historische Kranten heeft de atlas veel nieuwe bezoekers de weg gewezen naar de KB-collecties. Aan de webexposities (www.kb.nl/webexposities) zijn onder meer tentoonstellingen over alba amicorum (vriendenboeken) uit de 16de tot en met de 18de eeuw en over sierpapier toegevoegd.

In aanvulling op de webexposities en bladerboeken worden in de tentoonstellingsruimte De Verdieping van Nederland en in de hal van de KB regelmatig de originele werken aan het publiek getoond. Samen met het Nationaal Archief werden in 2012 twee topstuktentoonstellingen samengesteld uit duizend jaar geschiedenis van de Nederlandse taal en cultuur. Ook organiseert de KB voor verschillende doelgroepen regelmatig lezingen, conferenties en symposia over vakspecifieke of bredere cultuurhistorische onderwerpen.

Het *KB-fellowship*, opgezet samen met het NIAS (Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences) stelt een gerenommeerde onderzoeker in staat gedurende een aantal maanden onderzoek te doen op basis van de KB-collecties. Voor de bekendheid van de collecties als onderzoeksobject is het fellowship van grote waarde.

De in 2011 aangetreden achtste *KB-fellow*, de Duitse mediëvist Eberhard König, als hoogleraar verbonden aan het kunsthistorisch instituut van de Freie Universität Berlin, presenteerde in januari de resultaten van zijn onderzoek naar getijdenboeken in een drukbezochte publiekslezing, getiteld 'Devotion from Dawn to Dusk'. In 2012 werd hij opgevolgd door de historicus Harold Cook, die zich verdiepte in de uitwisseling van informatie onder zeventiende-eeuwse geleerden.

Bijlage 1 bevat een overzicht van KB in de pers – druk en online. Dit bevat tevens informatie over het gebruik van *social media* door de KB (vooral Facebook en Twitter), waarvoor in 2012 beleid is ontwikkeld. Het adverteren via Google (voor bv. de Historische Kranten) bleek succesvol en wordt gecontinueerd. Een overzicht van bijzondere aanwinsten uit 2012 is te vinden in bijlage 2; voor presentaties en publicaties van KB-medewerkers zie bijlage 3.

Versterken internationale samenwerking

Inleiding

Om haar doelstellingen te realiseren opereert de KB, nationaal en internationaal, in een groot netwerk van informatieleveranciers en informatieafnemers. Daarbinnen participeert de KB in een aantal bredere samenwerkingsverbanden, gericht op het ontwikkelen van nationale of Europese diensten en op het verbeteren van de (inter)nationale infrastructuur voor informatievoorziening in de erfgoed- en bibliotheeksector. Die samenwerking is van belang vanwege de gedeelde uitdagingen waar alle partijen die actief zijn in de informatiewereld, voor staan en voor het ontwikkelen van innovatieve functies.

In 2012 heeft de KB stappen gezet ten aanzien van de verdere ontwikkeling van het internationaal e-Depot. Dit fungeert als archief voor de buitenlandse wetenschappelijke literatuur, waarmee permanente toegang tot die publicaties voor wetenschappers wordt gewaarborgd. Nationale bibliotheken hebben een depotfunctie voor publicaties uit het eigen land; de KB bewaart bovendien publicaties van internationale, wetenschappelijke uitgeverij die geen eenduidig land van herkomst hebben. In 2012 zijn een visie en een Plan van Aanpak opgesteld voor het in eerste instantie in Nederland opbouwen van het internationaal e-Depot als dienst, in samenspraak met de universiteitsbibliotheken. Het uiteindelijke doel is de dienst naar Europees niveau te tillen.

Deelname aan Europese projecten

De afgelopen jaren heeft de KB veel geïnvesteerd om op Europees niveau een plaats in te nemen binnen de wetenschappelijke infrastructuur. De KB was medeoprichter van de *Alliance for Permanent Access*, die duurzaam toegang wil geven tot wetenschappelijke publicaties. De KB heeft zich ook sterk gemaakt voor *The European Library* (TEL) en voor Europeana, en neemt deel aan verschillende grote EU-projecten. Hierdoor beschikt de KB over een groot Europees netwerk.

The European Library, die is opgezet onder de vleugels van de KB, is in 2012 uit de KB-organisatie ontvlochten en is per januari 2013 verdergegaan als Europeana Research.

In 2012 werden enkele belangrijke projecten afgerond.

IMPACT Improving Access to Text. De KB is leider geweest van dit project, dat sinds 2008 liep en in 2012 is afgesloten met de lancering van het IMPACT Centre of Competence voor de levering en de verdere ontwikkeling van applicaties en tools die tijdens het project zijn gemaakt.

Doel van het project was het verbeteren van ocr-technieken (optical character recognition) en het samenstellen van lexica die gebruikt kunnen worden om historische gedrukte teksten beter en sneller te digitaliseren en doorzoekbaar te maken. Het project is door de Europese Commissie beoordeeld als zeer succesvol en alle resultaten zijn goedgekeurd.

KEEP Keeping Emulation Environments Portable. De KB heeft de afgelopen jaren aan dit project bijgedragen met de ontwikkeling van software. De Library of Congress noemde de resultaten van KEEP één van de tien belangrijkste op het gebied van digitale duurzaamheid. KEEP is op 30 maart 2012 succesvol afgerond en positief beoordeeld door een externe evaluatiecommissie van de Europese Commissie. Het project heeft drie jaar gewerkt aan technische oplossingen voor duurzame toegang tot digitale informatie. Ook is onderzoek gedaan naar het juridische kader dat bepaalt of en hoe digitale informatie mag worden gekopieerd, bewaard en beschikbaar gesteld. Veel van de technische oplossingen blijken echter juridisch niet haalbaar en vragen om nadere actie.

SCAPE Scalable Preservation Environments. De KB neemt sinds 2011 deel aan dit onderzoeksproject. Het bouwt voort op de resultaten van het project Planets dat gericht was op de ontwikkeling van softwareapplicaties en methoden voor digitale duurzaamheid. Terwijl de Planets software vooral geschikt is voor kleine hoeveelheden uniforme data (met name PDF), beoogt SCAPE deze geschikt te maken voor de verwerking van grote hoeveelheden heterogene objecten. Naast webarchieven en wetenschappelijke datasets valt daarbij te denken aan verrijkte publicaties (bijvoorbeeld met interactieve grafieken, filmpjes, enz.).

APARSEN Alliance Permanent Access to the Records of Science in Europe Network.

Dit project brengt partners bijeen die actief zijn op het gebied van digitale duurzaamheid ten behoeve van onderlinge afstemming van onderzoeksgebieden en efficiënte inzet van middelen.

Europese projecten gestart in 2012

SUCCEED staat voor Support Action Centre of Competence in Digitisation. Doel is het ondersteunen van de Europese Commissie bij het uitvoeren van de Digitale Agenda voor Europa, in het bijzonder op het gebied van digitalisering, en het versterken van de infrastructuur van Centres of Competence.

Europeana Newspapers Kranten vormen een belangrijk onderdeel van bibliotheekcollecties en zijn interessant voor een breed publiek. Veel bibliotheken zijn dan ook bezig met het digitaliseren en beschikbaarstellen van hun krantenmateriaal. De toegang tot deze collecties is nog steeds vrij versnipperd, onder andere door de verschillende ingangen per bibliotheek, ontoereikende ocr-resultaten en problemen met metadata en segmentatie. In het project A Gateway to European Newspapers online werkt een groep van 17 Europese instellingen samen om deze problemen op Europees niveau aan te pakken en zo de krantencollecties beter toegankelijk te maken. Meer dan 10 miljoen gedigitaliseerde krantenpagina's zullen worden toegevoegd aan Europeana.

eMOP is een project dat zich toelegt op het verbeteren van ocr in vroegmoderne publicaties.

In bijlage 4 staan alle samenwerkingsverbanden en (inter)nationale projecten vermeld waaraan de KB deelneemt.

KB-indicatoren

Toelichting

Sinds 2003 maken KB-indicatoren deel uit van het jaarverslag. Zij maken de prestaties van de KB zichtbaar en meetbaar. De huidige indicatoren zijn in 2008 overeengekomen met het ministerie van OCW; deze afspraak loopt tot eind 2013. De indicatoren zijn verdeeld in type 1 en type 2, waarbij de type 1-indicatoren inzicht geven in de uitvoering van KB-taken, en de type 2-indicatoren in de bedrijfsvoering.

Overzicht KB-indicatoren 2012

Lijst met indicatoren per 1-1-2008 voor de periode 2008-2013, vastgesteld op 4 december 2008

Indicatoren met betrekking tot de uitvoering van de KB-taken

(type 1)		Realisatie 2012	Begroot 2012	Realisatie 2011
1. Bezoeken bibliotheek ¹⁾		91.824	95.000	100.537
2. Raadplegingen website		4.959.194	5.000.000	4.637.279
3. Beschikbaarstelling informatiebronnen		567.801	-	450.604
4. Medewerking tentoonstellingen elders ²⁾		22	22	27
5. Klanttevredenheid (schaal 1-10) ³⁾		7,8	-	7,8
6. Aanwas boeken, waaronder monografieën voor het e-Depot		40.463	44.000	47.893
7. Aanwas afleveringen gedrukte tijdschriften ⁴⁾		71.814	86.000	77.047
8. Aanwas tijdschriftartikelen e-Depot		1.119.110	1.006.000	1.314.318
9. Groei van metadata		67.385	66.265	74.438
10. Dekkingspercentage uitgevers ⁵⁾		ca 97%	-	ca 97%
11. Landelijke programma's				
Metamorfoze / opnames voltooide projecten				
	Boeken	2.289.589	445.000	-
	Tijdschriften	1.500.000	1.500.000	-
	Kranten	-	-	-
Metamorfoze / opnames voltooide projecten				
	Collecties literair	653.000	650.000	591.958
	cultuurhistorisch	565.687	750.000	41.876
	internationaal	-	30.000	-
	archief	946.794	1.500.000	106.957
	Het Geheugen van Nederland			
	Gedigitaliseerde collecties	23	20	10
	Onderwijsapplicaties	-	-	-
12. Publicaties en presentaties medewerkers ⁶⁾		85	-	83

Indicatoren met betrekking tot de bedrijfsvoering

(type 2)		Realisatie 2012	Begroot 2012	Realisatie 2011
13. Medewerkers in vaste dienst		254,65	254,65	262,42
14. Medewerkers in tijdelijke dienst		13,40	-	18,00
15. Projectpersoneel		33,90	-	41,00
16. Omvang personele component rijksbijdrage per medewerker in € ⁷⁾		-	-	-
17. Gemiddelde personeelslast per medewerker in €		63.796	-	60.190

¹⁾ Aantal KB-leden per eind 2012: 16.975 (2011: 16.351)

²⁾ In 2012 is er geen klanttevredenheidsonderzoek door TNS NIPO gehouden, daarom is hier voor 2012 het cijfer van 2011 ingevuld.

³⁾ Nieuwe digitale monografieën voor het e-Depot (onderdeel van de totale aanwas) in 2012: 2.751 (2011: 1.653).

⁴⁾ Inclusief 8.430 geharveste websites (versies van uniek geselecteerde Nederlandse websites verworven voor duurzame opslag in het digitaal magazijn); 2011: 8.395.

⁵⁾ Het dekkingspercentage bedroeg in 2011 en 2012 waarschijnlijk ca. 97%, vergelijkbaar met voorgaande jaren. Door de overgang naar een nieuwe verwerkingsmethodiek is er geen exact cijfer te geven.

⁶⁾ Hiernaast worden per 2012 de volgende cijfers bijgehouden: blogs: 26; multimedia: 1; software 1.

⁷⁾ Met ingang van 2011 wordt de rijksbijdrage niet meer verdeeld naar personele en materiële uitgaven maar verstrekt als een lumpsum bedrag (m.u.v. het boekenbudget). Deze indicator is per 2011 vervallen.

Evaluatie en vooruitblik per indicator

Type 1-indicatoren

1. Bezoeken bibliotheek

Het aantal bezoeken ter plaatse wordt gemeten aan de hand van het aantal tikken van het tourniquet bij de ingang, per jaar, gecorrigeerd voor dubbeltellingen en personeel.

Aantal bezoeken ter plaatse

2012	91.824	
2011	100.537	
2010	93.351	
2009	82.339	
2008	76.946	

De daling van het aantal bezoeken ter plaatse is conform de verwachting en past in de transitie van fysiek naar digitaal die de KB momenteel realiseert. In 2012 heeft de marketingafdeling alle acties primair gericht op de digitale beschikbaarstelling van de collecties.

Aantal KB-leden (ingeschreven leners)

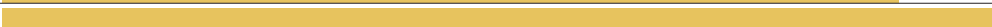

2012	16.975	
2011	16.351	
2010	15.355	
2009	14.183	
2008	13.694	

De groei van de afgelopen jaren zet zich voort. In 2012 is het aantal KB-leden opnieuw gestegen.

2. Raadplegingen website

Het aantal raadplegingen van de website wordt gemeten aan de hand van het aantal zoeksessies op de KB-websites en KB-informatiediensten per jaar. Onder een bezoek wordt verstaan het opvragen van één of meer pagina's of andere klikacties binnen een website of informatiedienst, zonder dat binnen die reeks een pauze optreedt van langer dan een uur.

Aantal bezoeken online

2012	4.959.194	
2011	4.637.279	
2010	5.168.017	
2009	5.015.311	
2008*	4.668.224	

*) Cijfer 2008 aangepast volgens de nieuwe berekeningsmethode van 2009 naar aanleiding van een andere werkwijze.

**) De registratie van het gebruik in december 2012 is beperkt door de uitvoer van de cookie-wetgeving. Toegang tot de website blijft mogelijk ook na weigeren van de cookies. Het daadwerkelijke aantal bezoeken online 2012 zal daardoor hoger zijn.

Het aantal raadplegingen van de website is licht gestegen. Dit is mede te danken aan de gerichte inzet van marketingacties op het gebruik van de digitale collectie en de groei van het digitale aanbod.

3. Beschikbaarstelling informatiebronnen

Het aantal beschikbaar gestelde gedrukte en digitale informatiebronnen bestaat uit beschikbaarstelling ter plaatse vanuit het magazijn van publicaties uit de verschillende KB-collecties en van publicaties uit andere bibliotheken aan KB-klienten. Verder uit het aantal geleverde digitale opnamen van en uit publicaties aan externe klienten, beschikbaar gesteld micromateriaal, en het aantal beschikbaar gestelde publicaties op aanvraag van buiten (interbibliothecair leenverkeer, IBL). Het gebruik van materiaal in open opstelling blijft buiten beschouwing. Tussenkost van personeel is hierbij niet nodig, het gebruik wordt dus niet geregistreerd.

Beschikbaar gestelde publicaties

	Totaal beschikbaar gestelde publicaties	Totaal ter plaatse en digitaal	ter plaatse	digitaal	IBL	e-Depot	scans
2012	567.801	547.906	168.638	379.268	13.955	2.890	3.050
2011	450.604	429.142	208.882	220.260	15.918	2.695	2.849
2010	367.020	346.958	213.309	133.649	15.065	2.831	2.166
2009	325.546	298.003	210.847	87.156	18.860	5.804	2.879
2008	276.478	239.451	193.691	45.760	22.345	9.897	4.785

Het aantal beschikbaar gestelde publicaties is sterk gestegen. De beschikbaarstelling van digitale publicaties is substantieel toegenomen, terwijl de beschikbaarstelling van fysieke publicaties is gedaald.

4. Medewerking tentoonstellingen elders

De medewerking die de KB verleent aan tentoonstellingen in binnen- en buitenland wordt gemeten aan de hand van de bruikleenaanvragen die daadwerkelijk zijn gehonoreerd en uitgevoerd. In 2012 heeft de KB 22 keer medewerking verleend aan tentoonstellingen, waarvoor 150 stukken ter beschikking werden gesteld.

Medewerking aan tentoonstellingen

	Totaal	Binnenland	Buitenland
2012	22	22	0
2011	27	23	4
2010	28	22	6
2009	41	21	20
2008	23	21	2

Er zijn 117 rondleidingen en cursussen verzorgd. De rondleidingen worden op vaste tijdstippen aangeboden en bekendgemaakt via de activiteitenkalender. De cursussen betreffen het gebruik van de bibliotheek en worden ook aangeboden aan scholieren van het vwo, de studenten en bibliotheekgebruikers van morgen.

In De Verdieping van Nederland, de gezamenlijke expositieruimte van de KB en het Nationaal Archief, werden twee topstuktentoonstellingen georganiseerd.

Bezoekers De Verdieping van Nederland

2012	15.230
2011	17.369
2010	20.825
2009	20.800
2008	19.383

5. Klanttevredenheid (schaal 1-10)

De klanttevredenheid werd tot en met 2009 gemeten door middel van een jaarlijks herhaald klantenonderzoek. Gezien de kosten van dit onderzoek, en het voortdurend schommelen van de klanttevredenheid rond de 8, is besloten dit onderzoek om de twee jaar te herhalen. In 2011 kwam de klanttevredenheid uit op 7,8. Voor 2012 is het cijfer van 2011 aangehouden, voor 2010 het cijfer van 2009. Het volgende onderzoek vindt plaats in 2013.

Klanttevredenheid

2012	7,8	
2011	7,8	
2010	8,0	
2009	8,0	
2008	7,9	

6. Aanwas boeken, waaronder monografieën voor het e-Depot

Het totale aantal verworven boeken wordt gemeten aan de hand van acquisitie (inclusief geschenken) van gedrukte boekpublicaties voor de Nederlandcollectie, de Bijzondere Collecties en de Referentiecollectie, plus de acquisitie van digitale monografieën voor het e-Depot. Dit laatste cijfer wordt vanaf 2008 ook apart vermeld. De digitale monografieën zijn online aangeleverde publicaties, e-books.

Aanwas boeken, inclusief monografieën e-Depot

2012	40.463	e-books 2.751	
2011	47.893	e-books 1.653	
2010	56.447	e-books 2.156	
2009	43.722	e-monografieën 971	
2008	45.064	e-monografieën 696	

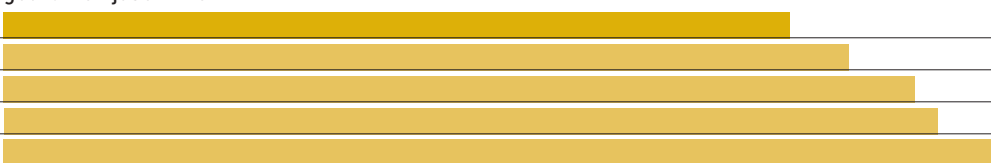
De daling van de aanwas is te verklaren uit het feit dat er voor de referentiecollectie geen fysiek materiaal meer wordt gecollectieerd.

Daarnaast stelt de KB een groot aantal e-books ter beschikking aan klanten via gelicentieerde bestanden en Patron Driven Access (E-Book Library, EBL). De digitale bibliotheek van de KB omvat daardoor een veel ruimer aanbod dan uit het cijfer aanwas e-books kan worden afgeleid.

7. Aanwas afleveringen gedrukte tijdschriften

Het totale aantal verworven afleveringen van gedrukte tijdschriften wordt gemeten aan de hand van de acquisitie van gedrukte tijdschriftafleveringen voor de Nederlandcollectie en de referentiecollectie.

Aanwas afleveringen gedrukte tijdschriften

2012	71.814	
2011	77.047	
2010	83.136	
2009	85.097	
2008	90.979	

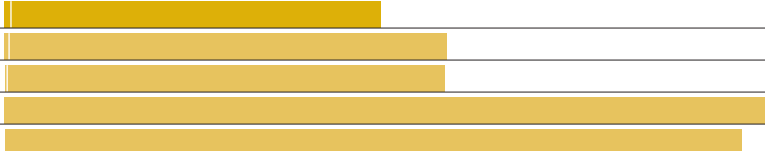
De teruglopende aanwas van afleveringen van gedrukte tijdschriften is een doorgaande trend, die al eerder is ingezet. Steeds meer uitgevers brengen tijdschriften zowel gedrukt als digitaal uit; de KB neemt in dergelijke gevallen alleen de digitale variant op. Ook stelt de KB een groot aantal digitale tijdschriften ter beschikking aan de klanten via licenties.

Een groot aantal abonnementen op gedrukte tijdschriften is stopgezet.

8. Aanwas tijdschriftartikelen e-Depot

De aanwas van tijdschriftartikelen voor het e-Depot wordt gemeten op basis van het aantal verworven en geladen tijdschriftartikelen.

Aanwas tijdschriftartikelen e-Depot (look websites)

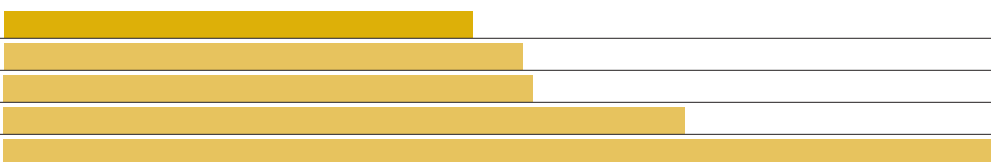
	Artikelen	Websites	
2012	1.119.110	8.430	
2011	1.314.318	8.395	
2010	1.305.500	5.626	
2009	2.289.816		
2008	2.189.965		

Ondanks de laadstop per 1 augustus 2012 in verband met de ontwikkeling van het nieuwe Digitaal Magazijn, is er slechts een kleine terugval in de aanwas tijdschriftartikelen e-Depot.

9. Groei van metadata

De groei van het aantal metadata (beschrijvingen) wordt bepaald aan de hand van de hoeveelheid metadata die is opgeslagen in het Metadata-opslagsysteem (MDO). De metadata betreffen zowel de catalogisering voor de Nederlandcollectie, de referentiecollectie en de Bijzondere Collecties, als de beschrijvingen ten behoeve van kennisdiensten, kennisdomeinen en wetenschappelijke documentatie. Na beëindiging van het STCN-project in 2009 is de groei in de hoeveelheid metadata afgevlakt.

Groei metadata

2012	67.385	
2011	74.438	
2010	75.934	
2009	97.787	
2008	143.244	

10. Dekkingspercentage uitgevers

Het dekkingspercentage is het percentage van uitgevers die publicaties geleverd hebben aan het Depot van Nederlandse publicaties, die geregistreerd staan als lid bij de Koninklijke Vereniging voor het Boekenvak, en in het verslagjaar publicaties hebben doen verschijnen. Het dekkingspercentage bedroeg in 2012 waarschijnlijk ca. 97%, vergelijkbaar met voorgaande jaren. Door de overgang naar een nieuwe verwerkingsmethodiek is er voor 2012 geen exact cijfer te geven.

11. Landelijke programma's

Gemeten wordt het aantal opnames voor Metamorfoze (scans) en het aantal afgeronde collecties bij het Geheugen van Nederland.

De indicatoren van *Metamorfoze* geven de volgende aantallen weer: opnames van *voltooide* projecten (boeken, tijdschriften en kranten) en opnames van geconserveerde collecties (literair, cultuurhistorisch, internationaal en archief-) per jaar. De indicatoren van *Het Geheugen van Nederland* staan voor het aantal gedigitaliseerde collecties per jaar. In 2008 is gestopt met het ontwerpen van onderwijsapplicaties. Het programma Het Geheugen van Nederland is in 2011 afgerond. Om publicitaire redenen is een aantal collecties pas in 2012 aan de website toegevoegd.

Voor het Metamorfoze boekentraject is meer gedigitaliseerd dan alleen het boekentraject BNB4 (Behoud Nederlandse Boekproductie). Uitgangspunt voor 2012 was om 1.515.600 boekpagina's te digitaliseren. Vanaf juni 2012 zijn er extra middelen vanuit Metamorfoze beschikbaar gesteld voor het traject boeken en zijn er ongeveer 800.000 pagina's extra gedigitaliseerd.

Voor het Metamorfoze tijdschriftentraject is het begrote aantal scans, 1.500.000, gerealiseerd.

Het realisatiecijfer bij de Cultuurhistorische Collecties wijkt af van de begroting omdat de projecten Historische Collecties van het KITLV en de Indische paspoorten van het Centraal Bureau voor Genealogie nog niet afgesloten zijn. Het realisatiecijfer bij Collecties internationaal wijkt af van de begroting omdat de collectie van Snouck Hurgronje (UB Leiden) nog in behandeling is. Bij de Archievencollecties is een aantal collecties nog niet financieel afgesloten zoals Hof van Holland (Nationaal Archief), het ANP-archief (ANP) en het Archief Koloniaal Instituut (KIT).

Metamorfoze / opnames voltooide projecten		2012	begr. 2012	2011
	Boeken	2.289.589	445.000	-
	Tijdschriften	1.500.000	1.500.000	-
	Kranten	-	-	-
Metamorfoze / opnames voltooide projecten				
	Collecties - literair	653.000	650.000	591.958
	- cultuurhistorisch	565.687	750.000	41.876
	- internationaal	-	30.000	-
	- archief	946.794	1.500.000	165.949
Het Geheugen van Nederland				
	Gedigitaliseerde collecties	23	20	10
	Onderwijsapplicaties	-	-	-

12. Publicaties en presentaties medewerkers

Publicaties van medewerkers op het gebied van bibliotheek- en informatievoorziening in ruime zin, in media die door anderen dan de KB zijn uitgegeven, aangevuld met presentaties van medewerkers extern, dan wel intern voor externe genodigden. De publicaties en presentaties geven een indicatie van de mate waarin KB-medewerkers zich inzetten voor kennisverspreiding. De integrale lijst met publicaties uit 2012 is opgenomen in bijlage 3.

Type 2-indicatoren

13. Medewerkers in vaste dienst

Het aantal medewerkers in vaste dienst bestaat uit de feitelijke bezetting in fte's aan vaste formatieplaatsen plus de vacatureruimte vaste formatie op de peildatum, 31-12-2012. Het cijfer is inclusief personeel met uitzicht op een vast dienstverband (zie tabel hieronder).

14. Medewerkers in tijdelijke dienst

Het aantal medewerkers in tijdelijke dienst wordt weergegeven naar de *gemiddelde* bezetting gedurende het jaar, in fte (zie tabel hieronder).

15. Projectpersoneel

De *gemiddelde* bezetting gedurende het jaar met medewerkers in tijdelijke dienst ten behoeve van extern gefinancierde projecten, in fte. Deze indicator maakt het aandeel projectpersoneel inzichtelijk dat werkzaam is op de grote digitaliseringsprojecten en nationale programma's (zie tabel hieronder).

NB: Uitzendkrachten, stagiaires en banenpoolers/medewerkers wet en bijstand zijn niet in dienst bij de KB en worden daarom niet meegeteld.

Medewerkers in fte

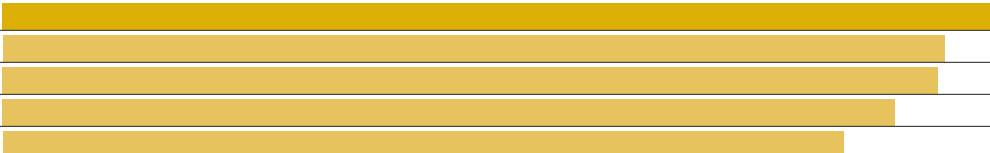
	Vast	Tijdelijk	Projectpersoneel
2012	254,65	13,40	33,90
2011	262,42	18,00	41,00
2010	276,0	22,00	46,00
2009	276,0	28,79	37,72
2008	274,0	31,82	45,42

16. Omvang personele component rijksbijdrage per medewerker in € - vervallen

Deze indicator kwam tot stand door de totale personele component in de rijksbijdrage te delen door het totaal van de vaste en tijdelijke bezetting, exclusief projectpersoneel dat uit andere geldstromen werd bekostigd. Per 2011 wordt de rijksbijdrage niet meer verdeeld in personele en materiële uitgaven, maar verstrekt als lumpsum-bedrag (m.u.v. het boekenbudget). Deze indicator is daarom vervallen m.i.v. 2011.

17. Gemiddelde personeelslast per medewerker in €

Deze indicator komt tot stand door de totale kosten van vast en tijdelijk personeel te delen door de totale feitelijke vaste en tijdelijke bezetting, exclusief projectpersoneel. Dit is dus ook exclusief vacatureruimte. Kosten van uitzendkrachten, stagiaires, en banenpoolers/medewerkers wet en bijstand, alsmede decentrale personele kosten worden buiten beschouwing gelaten.

2012	63.796	
2011	60.190	
2010	59.777	
2009	57.053	
2008	53.722	

Personeelsopbouw en -ontwikkeling

Peildatum 31-12-2012

Op 31 december 2012 bedroeg de feitelijke bezetting van het personeel in vaste dienst 238,55 fte, met 16,10 fte aan vacatureruimte. De KB wil de vacatureruimte zoveel mogelijk inzetten voor de overgang naar de digitale bibliotheek.

De vier hoofden van de sectoren die wel deel uitmaken van het directieteam, worden niet gerekend tot de directie.

N.B.: Uitzendkrachten, stagiaires en banenpoolers/medewerkers wet en bijstand zijn niet in dienst bij de KB en worden daarom niet meegeteld.

Formatie KB naar afdeling in fte

peildatum 31-12-2012	Vast	Tijdelijk	Project	Totaal
Directie	-	1,00	-	1,00
Staf	8,60	0,50	1,10	10,20
Innovatie & Ontwikkeling	40,15	4,40	24,89	69,44
Marketing & Diensten	65,12	2,15	-	67,27
Productie & Beheer	89,60	2,80	7,25	99,65
Bedrijfsvoering	35,08	2,00	1,00	38,08
Totale feitelijke bezetting	238,55	12,85	34,24	285,64
Vacatureruimte per 31/12/2012	16,10			
Vaste formatie	254,65			

Hieronder wordt de personeelsopbouw van de KB verder uitgesplitst voor vast, tijdelijk en projectpersoneel gezamenlijk, op de peildatum 31-12-2012.

Leeftijdopbouw KB in aantallen personen

Leeftijd	Totaal	Man	Vrouw
Tot 25 jaar	1	-	1
25-34 jaar	41	14	27
35-44 jaar	85	40	45
45-54 jaar	99	46	53
Vanaf 55 jaar	105	68	37
Totaal	331	168	163

Verdeling voltijd- en deeltijdmedewerkers naar man/vrouw

	Totaal	Man	Vrouw
deeltijd	145	46	99
voltijd	186	122	64
Totaal	331	168	163

Schaalverdeling uitgesplitst naar man/vrouw

Schaal	Totaal	Man	Vrouw
1 t/m 5	12	10	2
6 t/m 10	227	111	116
11 en 12	72	36	36
13 en hoger	20	11	9
Totaal	331	168	163

In- en uitstroom in 2012 in aantallen personen

Instroom	18
Doorstroom	11
Tijdelijke detachering (in- en extern)	8*
Uitstroom	38

* 4 intern, 4 extern

De in 2011 ingezette verandering van de personeelsopbouw is in 2012 geconsolideerd. Wel is de omvang van de vaste formatie verder afgenomen tot 238,55 fte, met een vacatureruimte van 16,1 fte. Daarmee kan de bezuiniging van 5% die voor het jaar 2013 is gepland zonder gedwongen ontslagen worden gerealiseerd.

Aangezien de uitstroom door pensionering in de periode 2013-2018 meer dan 50 fte bedraagt, zal de KB haar strategisch personeelsbeleid richten op behoud van jongere medewerkers. De KB heeft zich tot doel gesteld de aanwezige vacatureruimte te alloceren voor tijdelijke overschrijding van de formatieruimte. Deze tijdelijke extra formatieruimte wordt ter beschikking gesteld voor overdracht van aanstaande gepensioneerden aan jonger personeel.

Het grote aanbod werknemers op de arbeidsmarkt wordt ook weerspiegeld in de personeelopbouw van de KB. De medewerkers in de groepen 45/55 en 55/65 jaar zijn duidelijk minder mobiel dan de jongere groepen medewerkers. Hierdoor stijgt de gemiddelde leeftijd met een half jaar. Het werven van specialistisch personeel dat past binnen de cultuur van de KB, blijkt lastig ondanks de ruime arbeidsmarkt. Vooral bij het werven van ICT-personeel blijft dit een aandachtspunt.

Jaarrekening 2012

Balans per 31 december 2012

Na resultaatbestemming
in duizenden euro's

Activa		31 december 2012	31 december 2011
Vaste activa			
Materiële vaste activa			
Inventaris en apparatuur	1	4.125	4.693
Collectie		pm	pm
		4.125	4.693
Vlottende activa			
Debiteuren	2	270	314
Overige vorderingen en overlopende activa	2	525	595
Liquide middelen	3	44.342	37.835
		45.137	38.744
Totaal activa		49.262	43.437
Passiva			
Eigen vermogen			
Algemene reserve	4	2.200	1.829
Bestemmingsreserve huisvesting	5	5.563	4.463
		7.762	6.292
Vorzieningen			
Ingegane wachtgeldverplichtingen	6	1.514	1.594
Uitgestelde beloning ambtsjubilea	6	297	204
Voorziening seniorenregeling	6	194	186
			1.984
Kortlopende schulden			
Crediteuren		1.716	3.870
Overige schulden en overlopende passiva	7	17.511	14.398
Saldo lopende projecten	8	20.269	16.893
		39.495	35.161
Totaal passiva		49.262	43.437

De noten verwijzen naar de toelichting op de balans.

Staat van baten en lasten over 2012

in duizenden euro's

		2012		2011	
		realisatie	begroting	realisatie	begroting
Baten					
Rijksbijdrage OCW	⁹	39.992	39.348	39.475	39.368
Rijksbijdrage OCW projectgelden	⁹	6.800	6.840	6.840	6.840
Derde Geldstroom	⁸	5.559	5.026	12.353	5.600
Overige baten	¹⁰	785	504	668	740
		53.136	51.718	59.335	52.548
Lasten					
Personeelslasten	¹¹	21.197	17.412	21.743	20.258
Afschrijvingen op vaste activa	¹²	956	1.200	999	1.300
Huisvestingslasten	¹³	15.444	15.803	16.560	15.815
Overige bedrijfslasten	¹⁴	14.167	17.603	20.107	15.938
		51.764	52.018	59.409	53.311
Saldo baten en lasten		1.372	-300	-73	-763
Financiële baten en lasten					
Rentebaten		98	300	374	250
Totaal resultaat		1.470	0	301	-513
Verwerking resultaat					
Algemene reserve		370	0	0	0
Bestemmingsreserve huisvesting		1.100	0	301	0
		1.470	0	301	0

Kasstroomoverzicht over 2012

in duizenden euro's

	2012	2011
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatiesaldo	1.470	301
Afschrijvingen en desinvesteringen	¹² 956	999
Mutatie werkkapitaal		
- Vorderingen	² 114	353
- Schulden	⁷ 958	-1.160
- Saldo lopende projecten	⁸ 3.376	3.969
Mutatie voorzieningen	⁶ 21	808
	6.895	5.271
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Materiële vaste activa	¹ -387	-444
Financiële vaste activa	0	0
	-387	-444
Mutatie liquide middelen		
	6.508	4.827
Liquide middelen begin boekjaar	³ 37.835	33.007
Liquide middelen ultimo boekjaar	³ 44.342	37.835
	6.508	4.827

Het kasstroomoverzicht is op basis van de indirecte methode.

Toelichting op de balans

in duizenden euro's

VASTE ACTIVA

De specificatie van de post *materiële vaste activa* is als volgt:

1. Materiële vaste activa

Inventaris en apparatuur	31 december 2012	31 december 2011
Stand per begin boekjaar		
Historische kostprijs	20.489	20.907
Cumulatieve afschrijvingen	-15.796	-15.659
Boekwaarde	4.693	5.248
Mutaties in de boekwaarde		
Investeringsen	387	444
Desinvesteringen	-29	-0
Afschrijvingen	-926	-999
Saldo	-568	-555
Stand per ultimo boekjaar		
Historische kostprijs	20.792	20.489
Cumulatieve afschrijvingen	-16.667	-15.796
Boekwaarde	4.125	4.693

Onder materiële vaste activa zijn geen activa opgenomen waarvan de beschikbaarheid berust op een beperkt genotsrecht zoals erfpacht- en opstalrecht of huurkoop c.q. financieringshuur. De gebouwen en terreinen die de huisvesting van de KB vormen zijn geen eigendom. De met de huisvesting samenhangende kosten van onderhoud zijn echter voor rekening van de gebruiker. Hiervoor is in de rijksbijdrage een vergoeding voorzien. De investeringen hebben betrekking op bibliotheek- en kantoorinrichting en ICT-apparatuur. Met eventuele bijzondere waardeverminderingen wordt rekening gehouden. Gedurende het jaar hebben desinvesteringen plaatsgevonden, deze activa waren niet volledig afgeschreven, het resultaat op desinvesteringen is in de w&v rekening verwerkt.

VLOTTENDE ACTIVA

De specificatie van de post *overige vorderingen en overlopende activa* is als volgt:

2. Debiteuren, Overige vorderingen en overlopende activa

	31 december 2012	31 december 2011
Debiteuren	268	409
Voorziening dubieuze debiteuren	2	-95
	270	314
Vooruitbetaalde bedragen	502	501
Nog te ontvangen bedragen	15	92
Voorschotten	8	2
	525	595

De specificatie van de post *liquide middelen* is als volgt:

3. Liquide middelen

	31 december 2012	31 december 2011
Kas	9	20
Bankrekeningen	44.333	37.814
	44.342	37.835

De KB participeert in het geïntegreerd middelenbeheer (schatkistbankieren) van het ministerie van Financiën. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de KB.

EIGEN VERMOGEN

De specificatie van de post *eigen vermogen* is als volgt:

4. Algemene reserve

	31 december 2012	31 december 2011
Stand begin boekjaar	1.829	2.929
Mutatie	370	-1.100
Stand ultimo boekjaar	2.200	1.829

Het saldo baten en lasten 2012 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve huisvesting.

5. Bestemmingsreserve huisvesting

	31 december 2012	31 december 2011
Stand begin boekjaar	4.463	3.062
Dotatie uit de algemene reserve	0	1.100
Dotatie uit resultaat 2012	1.100	301
Onttrekking	0	0
Stand ultimo boekjaar	5.563	4.463

De bestemmingsreserve huisvesting is ontstaan in 2001 voor de vooruitontvangen bedragen in de rijksbijdrage, die onder het huisvestingsbudget vielen en bedoeld waren voor instandhouding en groot onderhoud.

Ultimo 2007 was het bestemmingsfonds huisvesting volledig uitgeput. In 2008 heeft OCW een structurele verhoging van de (lumpsum) Rijksbijdrage voor het onderdeel huisvestingskosten toegekend, ter compensatie van de onvolledig vergoede indexatie van door de RGD in rekening gebrachte huur. Het bestuur heeft middels resultaatbestemming deze reserve gevormd.

VOORZIENINGEN

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

6. Voorzieningen

	31 december 2012	31 december 2011
Ingegane wachtgeldverplichtingen		
Stand begin boekjaar	1.594	975
Onttrekkingen	-470	-421
Dotaties	390	1.040
Vrijval	0	0
Stand ultimo boekjaar	1.514	1.594
Uitgestelde beloningen ambtsjubilea		
Stand begin boekjaar	204	201
Onttrekkingen	-10	0
Dotaties	103	24
Vrijval	0	-21
Stand ultimo boekjaar	297	204
Voorziening seniorenregeling		
Stand begin boekjaar	186	0
Onttrekkingen	-86	0
Dotaties	94	186
Vrijval	0	0
Stand ultimo boekjaar	194	186

De kosten voor wachtgeld in 2012 (een bedrag van € 390K) zijn ten laste van de voorziening gebracht. De totale wachtgeldverplichting voor voormalige medewerkers die per 31 december 2012 in de wachtgeldregeling vielen bedraagt € 1.514K (2011 € 1.594K). Het aantal wachtgelders bedroeg op die datum zestien (2011 veertien). Het kortlopende deel van de voorziening, met mogelijke onttrekking in 2013, bedraagt € 215K. Het deel 2 tot 5 jaar € 1.084K en langer dan 5 jaar € 215K.

KORTLOPENDE SCHULDEN

De specificatie van de post *overige schulden en overlopende passiva* is als volgt:

7. Overige schulden en overlopende passiva

	31 december 2012	31 december 2011
Transitoria personele kosten	1.034	1.023
Schulden inzake belastingen en sociale premies	991	952
Vooruitontvangen bedragen	1	1
Overige overlopende passiva	1.567	1.017
	3.594	2.993

De betaling van de loonbelasting vond plaats in januari 2013 en bedroeg € 990.949.

Landelijke projecten

Transitorium landelijke projecten	31 december 2012	31 december 2011
- Nationaal programma Metamorfoze	12.431	9.601
- Nationaal programma Het Geheugen van Nederland	1.485	1.491
- Onderzoeksprogramma Digitale Duurzaamheid	0	313
	13.917	11.405

Verloopstaat	2012	2011
Stand begin boekjaar	11.405	14.293
Ontvangen subsidies landelijke projecten	5.568	5.188
Uitgekeerde subsidies landelijke projecten	-3.056	-8.075
Stand ultimo boekjaar	13.917	11.405
Totaal overige schulden en overlopende passiva	17.511	14.398

In deze post zijn de bedragen opgenomen die in het kader van de landelijke programma's Metamorfoze (conservering/digitalisering) en Het Geheugen van Nederland (digitalisering) zijn gereserveerd ten behoeve van instellingen in Nederland of daarbuiten die een belangrijke Nederlandse collectie willen laten conserveren en/of digitaliseren.

Het saldo lopende projecten en Landelijke projecten is grotendeels langlopend van aard.

Over deze bedragen, die als subsidie worden uitgekeerd, moet de KB verantwoording afleggen. Aan de ontvangende instellingen wordt dan ook, voor subsidiebedragen hoger dan € 10K, een accountantsverklaring gevraagd. De projectmiddelen die de KB zelf ontvangt, zijn net als vorige jaren ondergebracht in het saldo lopende projecten.

8. Saldo lopende projecten

	31 december 2012	31 december 2011
Metamorfoze-programma (KB-projecten)	7.024	8.940
Het Geheugen van Nederland (KB-projecten)	681	681
Digitale duurzaamheid (KB-projecten)	3.706	4.239
Staten-Generaal Digitaal	145	145
Databank Digitale Dagbladen	1.824	3.111
Samenwerking KB/NA	1.355	0
RGD project brandveiligheid	5.000	0
Overige projecten	534	-223
	20.269	16.893

Verloopstaat saldo lopende projecten

	2012	2011
Stand begin boekjaar	16.893	12.924
Ontvangen projectmiddelen	5.657	15.058
Kosten projecten	-8.799	-10.774
Samenwerking KB/NA	1.355	0
RGD project brandveiligheid	5.000	0
Afgesloten projecten	164	-314
Stand ultimo boekjaar	20.269	16.893

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

De belangrijkste niet uit de balans blijken de verplichtingen met een materieel financieel belang zijn:

Huurverplichtingen

Met de Rijksgebouwendienst is een huurcontract voor het KB-gebouw gesloten tot en met 2035. De huur (inclusief servicekosten) bedraagt in 2012 € 11.481.769. De huur wordt elk jaar door de Rijksgebouwendienst geïndexeerd. Daarnaast wordt de huur incidenteel verhoogd met de zgn. allonges ter dekking / aflossing van de kosten van uitbreidingen / aanpassingen van gebouw en installaties die via de leenfaciliteit gefinancierd zijn.

Wagenpark

Het vijfjarig leasecontract voor de KB Volkswagenbus werd per 1 juni 2012 beëindigd. Een nieuw leasecontract werd aangegaan voor 5 jaar met ingang van 5 juni 2012, met VPHoogenboomlease BV, opnieuw voor een Volkswagen transporter. De kosten bedragen in 2012 € 7.062 (2011= € 10.531). De verplichting korter dan 1 jaar bedraagt € 11.581 en € 50.184 voor 2 tot 5 jaar.

Wachtgeld

Ex-werknemers kunnen aanspraak maken op herleving van wachtgeldrechten volgens de CAO wvo1.

LASTEN

11. Personeelslasten

	2012		2011	
	realisatie	begroting	realisatie	begroting
Personeel in vaste en tijdelijke dienst	15.333	15.989	15.354	16.640
Projectpersoneel	4.455	0	4.335	2.500
Kosten wachtgeldregeling	390	0	1.040	0
Overige personele lasten	1.019	1.423	1.014	1.118
	21.197	17.412	21.743	20.258

Eind december 2012 bedroeg het totaal aantal fte's 286 fte (2011 was 303 fte).

Ten behoeve van het inzicht zijn de cijfers vast en tijdelijk personeel samengevoegd.

De post personeel in vaste en tijdelijke dienst bevat de vacatiegelden aan het Algemeen Bestuurscollege, in totaal € 34K.

W.O.P.T.

Wij melden dat de KB in 2012 geen functionarissen in dienst heeft gehad waar het vastgesteld WOPT normbedrag werd overschreden.

12. Afschrijvingen op vaste activa

	2012		2011	
	realisatie	begroting	realisatie	begroting
Afschrijvingen	926	1.200	999	1.300
Desinvesteringen	29	0	0	0
	956	1.200	999	1.300

13. Huisvestingslasten

	2012		2011	
	realisatie	begroting	realisatie	begroting
Huur en servicekosten gebouw	11.482	12.100	11.225	11.500
Onderhoud gebouw en projecten	1.958	1.228	3.372	1.663
Exploitatiekosten gebouw	2.004	2.475	1.962	2.652
	15.444	15.803	16.560	15.815

14. Overige bedrijfslasten

	2012		2011	
	realisatie	begroting	realisatie	begroting
Bureaunkosten	597	571	739	676
Reis- en verblijfskosten	103	97	96	95
Abonnementen externe faciliteiten	410	429	399	429
Automatiseringskosten	2.062	2.062	1.770	2.164
Kosten communicatie en marketing	192	214	180	222
Materiële kosten projecten	7.401	11.866	14.544	9.940
Materiële kosten interne PDB projecten	^{*)} 1.319	300	501	427
Overige beheerslasten	498	520	413	441
	12.581	16.059	18.642	14.394
Collectie				
Aanschaffingen collectie	1.397	1.369	1.336	1.369
Onderhoud en bindwerk collectie	189	175	129	175
	1.586	1.544	1.465	1.544
	14.167	17.603	20.107	15.938

*1 Materiële kosten interne Programma Digitale Bibliotheek	2012	2011
Projectmatig werken	0	7
KB middleware vervanging Verity	10	48
Invoering Unix/Linux	0	14
Nieuwe serverruimte	211	358
Systeemontwikkeling digitaal magazijn	386	0
Ontwikkelen dienstenmanagement	137	67
Digitalisering handschriften	61	0
Vernieuwing kantoorautomatisering	312	0
WIFI	46	0
Overige PDB projecten	156	8
	1.319	501

In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria ten laste van het resultaat gebracht:

Accountantskosten	2012	2011
Controle van de jaarrekening	48.400	71.995
Andere controlewerkzaamheden	9.460	27.325
Fiscale advisering	-855	14.378
Andere niet-controlediensten	0	0
	57.005	113.698

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de instelling zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

KB in de pers - druk en online

De KB laat permanent onderzoek doen naar vermeldingen in de gedrukte pers (landelijk en regionaal), op de zoektermen: KB, Koninklijke Bibliotheek, Bas Savenije, Historische Kranten en De Verdieping van Nederland. De vermeldingen leveren gratis publiciteit voor de KB op, die kan worden weergegeven in de zogenaamde advertentiewaarde. Deze wordt o.a. bepaald aan de hand van de pagina van de vermelding in het gedrukte medium, de omvang van het bericht en de verspreiding.

In 2012 bedroeg de totale advertentiewaarde in *free publicity* € 2.694.508. Er waren totaal 738 vermeldingen.

Tabel 1: totaal overzicht advertentiewaarde en vermeldingen

	Totaal 2012	eerste kwartaal	tweede kwartaal	derde kwartaal	vierde kwartaal
Advertentiewaarde	2.694.508	691.325	566.401	413.841	1.022.941
Aantal vermeldingen	738	178	168	108	284
Oplage	33.634.738	8.319.107	7.511.703	6.268.824	11.535.104

Het totale aantal vermeldingen in gedrukte media ligt lager dan in 2011 (925). Daarentegen stijgt het aantal vermeldingen via andere kanalen, zoals online berichtgeving en de sociale media. De advertentiewaarde daarvan wordt sinds kort gemeten.

Hoogtepunten

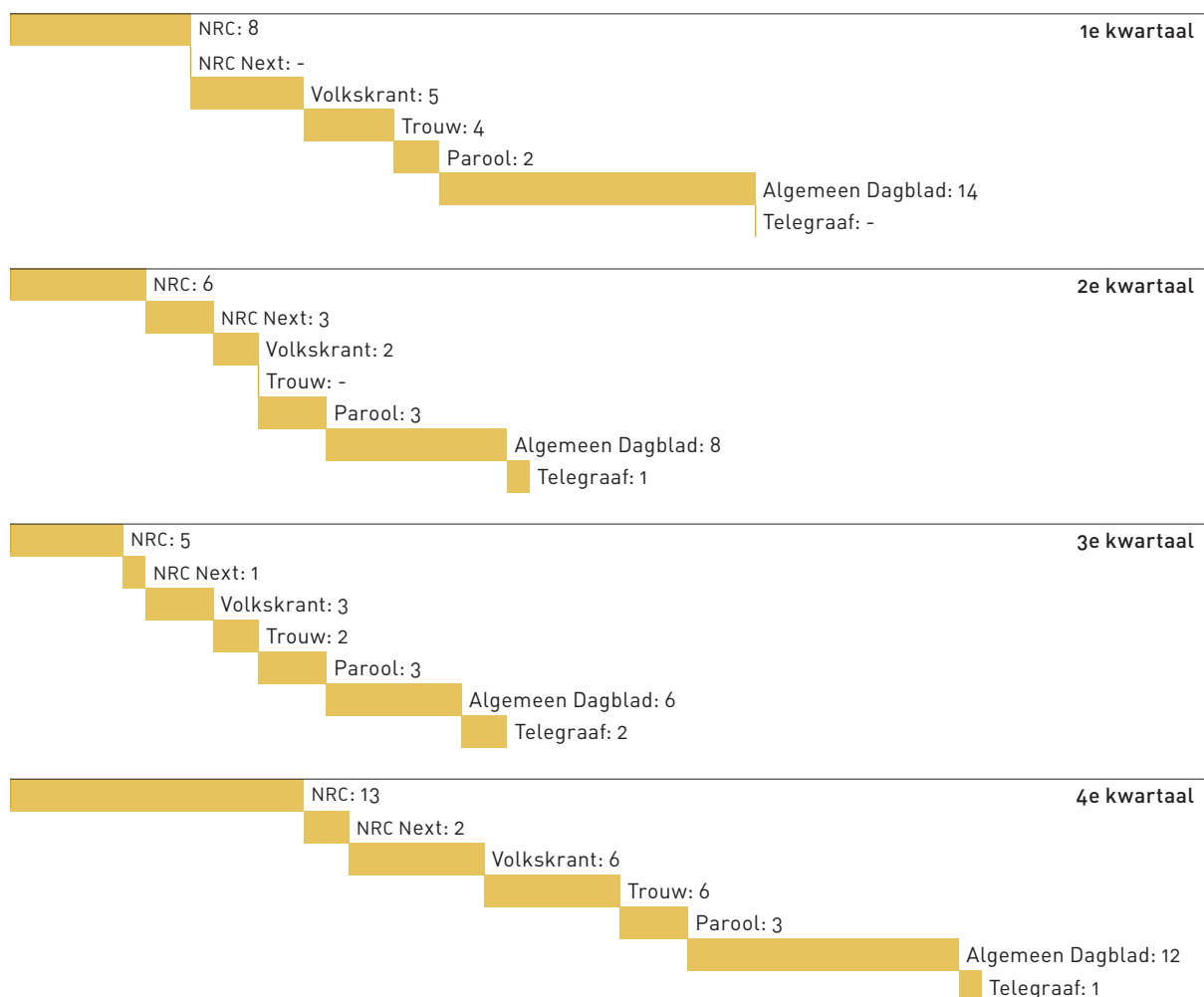
In de tabellen een overzicht.

Tabel 2: overzicht onderwerpen in de pers 2012, gesorteerd op aantal vermeldingen

Onderwerp	Advertentiewaarde in euro's	Aantal vermeldingen
Historische Kranten	351.182	54
De Verdieping van Nederland	105.787	38
Kranten app: Hier was het nieuws	63.441	25
Atlas De Wit	139.034	15
Digitalisering	114.319	11
Zeventiende-eeuwse liedboekjes	45.003	11
Karl May	35.929	9
Metamorfoze	26.580	8
Facsimile Grimani-brevier	45.450	7
Handschrift Hooglied Salomo	10.128	5
Je beste vondst	3.865	5
Fusie KB-NA	8.690	4
Award Digitale Bibliotheek	1.037	4
200 jaar sprookjes van Grimm	99.363	3
Europeana (Evangelarium)	37.460	3
Museumnacht	1.240	3
DBNL ondergebracht in KB	8.550	2

Vermelding KB in landelijke dagbladen

Het aantal vermeldingen in de landelijke dagbladen (I2I) vertoont een stijging ten opzichte van 2011 (101).

Online vermeldingen KB – redactioneel nieuws en sociale media

Steeds meer vermeldingen over de (activiteiten van) KB verschijnen in de online berichtgeving. Alle belangrijke nieuwssites, zoals NOS.nl, Trouw.nl, Nu.nl, Volkskrant.nl, NRC.nl en hebben in 2012 aandacht besteed aan de KB.

Vanaf 2012 wordt naast de gedrukte media deze online berichtgeving gemonitord via de zoektermen Koninklijke Bibliotheek, KB, nationale bibliotheek van Nederland, Bas Savenije, Historische Kranten en De Verdieping van Nederland.

Totaal zijn er 6.546 online berichten over de (activiteiten van de) KB verschenen, in de vorm van redactioneel nieuws en in social media (bijv. weblogs, fora, social networks). Veel voorkomende onderwerpen waren Historische Kranten, Krantenapp 'Hier was het nieuws', fusienieuws, meldingen uit de Historische kalender en bijzondere aanwinsten zoals de zeventiende-eeuwse liedboekjes.

Bijzondere aanwinsten 2012

Middeleeuwse handschriften

Een Hollands getijdenboek met daarin opgenomen het Middelnederlandse, zgn. Pseudo-Bonaventura-Ludolfiaanse *Leven van Jezus*, uit het vierde kwart van de 15de eeuw. Evenals het volgende item is dit handschrift afkomstig uit de Bibliotheca Philosophica Hermetica in Amsterdam, en werd het gekocht met steun van de Vereniging Vrienden van de Koninklijke Bibliotheek.

Een Middelnederlandse explicatie op *Cantica Canticorum* (uitleg op het Hooglied), toegeschreven aan de 12de-eeuwer Richard van St. Victor. Geschreven in 1415, zeer waarschijnlijk in Windesheim bij Zwolle; met een prachtige, zeer vroege provenance van het Margrietenklooster in Amsterdam die door vroege 15de-eeuwse archiefbronnen wordt gestaafd.

Een Limburgs brevier uit 1514. Expliciet gedateerde middeleeuwse handschriften, zoals dit, zijn een zeldzaamheid. Dit boekje is ook bijzonder door het penwerk, dat Hollandse invloed verraadt.

Een Noord-Nederlands getijdenboek uit het tweede kwart van de 15de eeuw. De vermenging van stijlen (Utrecht en IJsselstreek) maken dit handschrift tot een kunsthistorisch interessante aanwinst. Daar komt bij dat het ooit bezit is geweest van het Louvre (destijds: 'Musée Napoléon') en van de 19de-eeuwse (boek-)ontwerper (etc.) William Morris.

Na-middeleeuwse handschriften

Album amicorum van Carel van Arnhem, aangelegd tussen 1571 en 1599. Het album bevat 131 inscripties waaronder vijf bladvullende portretten van studenten uit Douai. De KB bezit hiermee zes van de zeven bekende alba met studentenportretten uit Douai. De aanlegger van dit album staat zelf geportretteerd in een van deze andere alba.

Brief van Stadhouders Willem III, Den Haag, 31 juli 1685. Handgeschreven door zijn secretaris Constantijn Huygens.

Boekbanden

Handgeschreven liedboek uit het begin van de 17e eeuw in een geborduurde blauwzijden band.

Oude drukken (waaronder twee incunabelen)

[Johannes de Garlandia], *Libellus de modo confitendi et penitendi*. [Deventer: Jacobus de Breda, 1497], - [20] bl. Klein boekje over boetedoening, toegeschreven aan Johannes de Garlandia.

Boeti(us) de disciplina scholarium cu(m) notabili (com)me(n)to. - [S.l. : s.n.], [18 Aug. 1500]. - [60] bl. Gedrukt in Deventer door Jacobus de Breda. Ten onrechte aan Boethius toegeschreven onderwijskundig tractaat dat in de vijftiende eeuw veel gebruikt werd.

Le Grand theatre sacré du duché de Brabant, contenant la description generale & historique de l'église metropolitaine de Malines & toutes les autres églises cathedrales. La Haye, Chrétien van Lom, 1729. - 4 dln. Prachtig plaatwerk met afbeeldingen van het kerkelijk leven uit de zuidelijke Nederlanden. Haagse druk. Zeldzaam.

[Nicolas Anne Admé Restif de la Bretonne], *Le thesmographe, ou Idées d'un honnête-homme*. La-Haie, Gosse-junior & Changuion, 1789.

Tijdschrift van Nicolas Anne Admé Restif de la Bretonne over de gebeurtenissen tijdens de Franse revolutie. Haagse druk. Niet in een andere Nederlandse collectie.

Groot A, B, C, boek, zeer bekwaam voor de jonge kinderen te leeren ... Alkmaar, weduwe Jacob Maach en zoon, 1777.

Gedrukt op dik papier. Uniek ABC-boekje; niet in een andere Nederlandse collectie.

[Charles Gabriel Porée], *La mandarinade ou Histoire comique du mandarinat de Monsieur l'abbé de Saint-Martin Marquis de Miskou, docteur en theologie*. La Haye, P. Paupie, 1738-1739. - 3 dln.

Fictieve Haagse druk; gedrukt in Caen. Humoristisch verhaal over abt Michel de Saint-Martin, burger van Caen. Niet in een andere Nederlandse collectie.

La theorie et la pratique du jardinage. par L. S. A. I. D. A. [= Le Sieur Antoine-Joseph Dezallier d'Argenville]. La Haye, Pierre Husson, 1715.
Rijk geïllustreerd boek over tuinieren. Haagse druk.

Claudii Ptolemæi, *Tractatus de judicandi facultate et de animi principatu.* (...) Cujus accedunt notae breves ad Renati Cartesii opiniones ... Hagæ-Comitis: ex typographia Adriani Vlacq, 1663. 2 dln.
Tractaat van de geograaf en wiskundige Claudius Ptolemeus met commentaar van Descartes. Niet compleet in een andere Nederlandse collectie.

't Maes-sluytche lust-hoffe, vervatende eenige sticht- en vermaeckelijcke liedekens. t'samen gestelt door C.D. Roy. Delft, Cornelis Blommestejn, 1684.
Lokaal liedboekje. Niet in een andere Nederlandse collectie.

De wel-klingende luyte. Wormer-Veer, Willem Symonsz. Boogaert ..., 1647.
Grote liederenverzameling, mogelijk samengesteld door Petrus van Angelen, predikant te Alkmaar. Niet in een andere Nederlandse collectie.

Zeldzame en kostbare werken vanaf de negentiende eeuw

De *SKOR-codex*, een bij de opheffing in 2012 van de Stichting Kunst in Openbare Ruimte verschenen kunstenaarsboek in acht exemplaren, waarvan er één aan de KB ten geschenke werd gegeven.

Uit de bibliotheek van Gerrit Komrij, geveild bij Bubb Kuiper, werden enkele ontbrekende en uitermate zeldzame Nederlandse erotische en scatologische werken aangeschaft:

Lupanie (1867)

Flora's examen in d'Oriental (ca 1850)

Laura of het opgeheven gordijn (ca 1910)

Alleenspraak op het secreet (1849)

De verstopping (ca 1900).

Hugo Claus, *Drie blauwe gedichten voor Ellie* (1952, maar feitelijk vroege jaren zestig).

Hugo Claus, *Registreren* (1948),

Twee vroege, 'onvindbare' uitgaven van Hugo Claus, met aantekeningen in handschrift en de tweede met lino'sneden van de auteur op het omslag.

Theo van Hoytema's *Hoe de vogels aan een koning kwamen* (1892)

Een uniek door hemzelf ingekleurd exemplaar: de prenten zijn niet dubbel- maar enkelzijdig gedrukt, op grotere vellen bevestigd, ingekleurd en los in een map bewaard.

Kinderboeken

Cranendoncq, *Nieuw kinder prente-boek, bij een verzameld tot vermaak der jeugd.* Rotterdam, Hendriksen, 1817.
Samengesteld prentenboek met op elke pagina afbeeldingen met 1 of 2 regelige versjes.

Hoe het ging met Piet, Jan en Frits. Nieuw insteek Tooverboek. Rotterdam, H. Altman, 1878.

Bijzonder beweegbaar prentenboek: bevat 4 tekstpagina's en 4 pagina's met gekleurde lithografische platen met gleufjes waar losse figuren in gestoken kunnen worden zodat deze onderdelen kunnen bewegen.

Het mooie en leerzame prentenboek van den ring. [s.l. ; s.n.] ca. 1900.

Opmerkelijk thematisch prentenboek met 16 pagina's met gekleurde en zwart-wit illustraties en rijmpjes over allerlei ringen.

Nederlandse boek in vertaling

Anne Frank, *Dagboek.* Vertaald in het Amhaars (2004).

Hugo Grotius, *Mare liberum.* Vertaald in het Noors (2009) en in het Perzisch (2011).

Digitale Bestanden

E-Book Library: Toegang tot ruim 220.000 e-books op allerlei vakgebieden.

Early European Books: Grote collectie gedigitaliseerde 15e- t/m 18e-eeuwse boeken uit diverse Europese landen.

19th century Collections Online: Gedigitaliseerde 19e-eeuwse boeken uit diverse Europese collecties.

19th century British Library Newspapers: Gedigitaliseerde 19e-eeuwse Engelse dagbladen.

Times Literary Supplements Archive (1902-2007).

National Geographic Magazine Archive (1888 - 1994).

Koopmancollectie

Voor de Koopmancollectie (met een eigen stichting en stichtingsbestuur) is een uniek exemplaar aangekocht van *Ilinx*, een boek met aquatinten van Martine Rassinoux, uitgegeven door Anakatabase. Dit exemplaar nr. 1 is verrijkt met alle etsplaten (verguld) en een complete serie van 40 etsen, in een ladekastje ('Le meuble d'imprimerie') vervaardigd door de drukker François Da Ros.

Ook bijzonder is een Duitse 'reactie' op het beroemde Picasso-boek *Le chant des morts*, met teksten van Pierre Reverdy, die nu door Johannes Strugalla opnieuw met 28 houtsneden zijn geïllustreerd (uitgeverij Despalles in Parijs en Mainz).

Een uit 26 delen bestaand project van Didier Mutel, gebaseerd op 'Horla', een tekst van Guy de Maupassant, is aangeschaft: *The Outside project*. Deze intrigerende uitgave ontstond in de periode 1997-2007 en presenteert de tekst in uiteenlopende formaten en technieken, van litho tot zilverdruk.

Publicaties en presentaties van medewerkers

1. **Hildelies Balk** (2012) 'Rudolf Bremmer. Portret van H.P. Bremmer in zijn werkkamer, 1953' in Craft-Giepmans, S. en de Vries, A. (red.) *Portret in Portret in de Nederlandse Kunst 1550-2012*. Den Haag/Dordrecht/Bussum: RKD/Dordrechts Museum/Thoth. pp. 276-277
2. **Annemarie Beunen**, 'Geschriftenbescherming: The Dutch Protection for Non-original Writings', in: P.B. Hugenholtz, A.A. Quaedvlieg, D.J.G. Visser (eds.), *A Century of Dutch Copyright Law. Auteurswet 1912-2012*, Amsterdam: DeLex 2012, pp. 57-97. <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/20321>
3. **Jan Bos**, "'Spys voor alle monden". Brieven uit het persoonlijk archief van Rijklof Michael van Goens', in: *Schrift & signatuur: case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Red. Paul van Capelleveen e.a. Den Haag: Koninklijke Bibliotheek; Amsterdam: De Buitenkant, 2012, p. 99-122.
4. **Jan Bos**, 'All books are equal, but some books... Towards a modern vision of special collections', in: *Ambassadors of the book: competences and training for heritage librarians*. Ed. by Raphaële Mouren. Berlin [etc.]: De Gruyter Saur, 2012. (IFLA publications 160), p. 15-24.
5. **Jan Bos**, 'Twenty-first century librarianship: training specialists or generalists?', in: *Ambassadors of the book: competences and training for heritage librarians*. Ed. by Raphaële Mouren. Berlin [etc.]: De Gruyter Saur, 2012. (IFLA publications 160), p. 43-48.
6. **Jan Bos**, 'De fondscatalogus van Samuel Luchtmans uit 1714', in: *Catalogus librorum, quos Samuel Luchtmans vel ipse typis mandavit, vel quorum major ipsi copia suppetit*. - [Red. Perry Moree]. - Leiden: Brill, 2012, p. 1-10. (Uitg. in beperkte opl. t.g.v. het 330-jarig bestaan van uitgeverij Brill (voorheen Luchtmans) te Leiden. - Bevat facs. van de uitg.: Lugduni Batavorum, S. Luchtmans, 1714.)
7. **Paul van Capelleveen**, 'Boekbespreking: enkele punten over de boekbandversieringsterminologie' / Paul van Capelleveen. - In: *De boekenwereld*, 28 (2011/2012) 3 (9 maart 2012), p. 200-202.
8. **Paul van Capelleveen**, *Lucebert. Drukwerk voor anderen* / idee en inleiding: Ton den Boon en Huug Schipper; tekst Paul van Capelleveen. - Varik: De Weideblik, 2012. - 134 p.
9. **Paul van Capelleveen**, 'Van private press naar eigen pers en retour: de introductie van de private press-gedachte in Nederland, 1890-1930' / Paul van Capelleveen. - In: *Lopende vuurtjes: Engelse kunst en literatuur in Nederland en België rond 1900*. - Hilversum: Verloren, 2012, p. 197-214.
10. **Paul van Capelleveen**, 'Voertaal Frans. Moderne Franse handschriften in de Koninklijke Bibliotheek: de verzamelingen Byvanck, Mijnsen en Koopman' / Paul van Capelleveen. - In: *Schrift & signatuur: case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. - Den Haag; Amsterdam: Koninklijke Bibliotheek: De Buitenkant, 2012, p. 315-340.
11. **Paul van Capelleveen**, 'Boekbespreking: voor de heb, voor de show, voor de geest: een voorstel' / Paul van Capelleveen. - In: *De boekenwereld*, 28 (2011/2012) 5 (september 2012), p. 313-325.
12. **Paul van Capelleveen**, 'Het private press-manifest als icoon; over heruitgaven: de route van idealisme naar canonisering' / Paul van Capelleveen. - In: *De gulden passer*, 90 (2012) 1, p. 47-74.
13. **Paul van Capelleveen**, *Halfgod verzamelaar: een boek over boeken* / Gerrit Komrij; samenstelling Onno Blom & Paul van Capelleveen. - Amsterdam: De Bezige Bij, 2012. - 331 p. (Tevens met een bibliografie door Paul van Capelleveen: p. 311-329.)
14. **Paul van Capelleveen**, **Klaas van der Hoek**, **Ad Leerintveld** en **Ed van der Vlist** (red.), *Schrift & signatuur. Case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Den Haag / Amsterdam 2012, 456 p. ill.
15. **Marieke van Delft**, 'Biblia Pauperum' en 'Aesopus: Vita en Fabulae', in: *Over de schoonheid van precisie. Een fascinerende kijk op boekkunst en grafiek met de Liberna Collection*. [Mettingen] 2012, p. 132-133 en 152-155.
16. **Marieke van Delft**, Case Study: Watermarks in paper. Four related online projects, onderdeel van: Anne Welsh, 'Historical bibliography in the digital world', in: Claire Warwick e.a. (red.), *Digital Humanities in Practice*. London, 2012, p. 139-166.
17. **Marieke van Delft**, 'De juffrouw en de pater. Hoe de briefwisseling Kruitwagen-Kronenberg begon', in: Paul van Capelleveen e.a. (red.), *Schrift & signatuur. Case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Den Haag/Amsterdam 2012, p. 341-362.
18. **Marieke van Delft**, **Peter van der Krogt**, *Atlas De Wit. 1698. Stedenatlas van de Lage Landen. Van Groningen tot Kamerijk = Atlas des villes des Anciens Pays-Bas. De Groningue a` Cambray = Town atlas of the Low Countries. From Groningen to Cambray*. Tiel/Den Haag/Brussel 2012.
19. **Erik van der Doe**, 'Metamorfoze Archieventraject wordt ABC. Van Breda tot Tokio: nieuwe projecten in 2010 en 2011', in: *Archievenblad* 116/5 (juni 2012), p. 20-24.
20. **Jasper Faase**, 'Bronnenkritiek in de wereld van Enen en Nullen', in: *Onderzoek Uitgelicht*, jaargang 1, nummer 2, november 2012, Amsterdam. http://www.4en5mei.nl/onderwijs_onderzoek/onderzoek/uitgelicht/jaargang...
21. **Jasper Faase**, 'Post Digitization: Challenges in Managing a Dynamic Dataset', in: IFLA Newspaper Conference, 11-13 April 2012, Parijs. www.ifla.org/files/assets/pac/conferences/IFLAFaase.pdf 12/4/2012

22. Erik Geleijns, [bijdrage aan] Jos van Heel, m.m.v. Gert Floor en Erik Geleijns, inl. Rudi Ekkart, *'Een wereld van verzamelaars en geleerden'. Gerard en Johan Meerman, Willem van Westreenen en Pieter van Damme en hun archieven*. Hilversum 2012.
23. Erik Geleijns, 'In een carton bandje gebonden'. Achttiende-eeuwse Nederlandse voorlopers van de uitgeververband'. In: *Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis* 19 (2012), p. 131-146, ill.
24. Erik Geleijns, 'Uit de schaduw. Twintig jaar Nederlands Genootschap van Bibliofielen, 1990-2010', in: *Leeslint*, 20/40 (april 2011), p. 1-3.
25. Johan van der Knijff, René van der Ark & Carl Wilson, 'Improved validation and feature extraction for JP2 (JPEG 2000 Part 1) images: the jpylyzer tool', proceedings, Archiving 2012 conference, Kopenhagen, Denemarken, juni 2012. Link: <http://www.imaging.org/IST/store/epub.cfm?abstrid=45319> (archiving2012_JvdK_RvdA_CW_final.pdf)
26. David Tarrant & Johan van der Knijff, 'Jpylyzer: Analysing JP2000 files with a community supported tool', proceedings, 9th International Conference on Digital Preservation (iPres2012), augustus 2012. Link: <http://eprints.soton.ac.uk/341992/1/iPres2012.pdf>
27. Johan van der Knijff, 'Identification of preservation risks in PDF with Apache Preflight - a first impression', rapport SCAPE project, december 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/system/files/pdfProfiling-JvdK191220...>
28. Johan van der Knijff, 'EPUB for archival preservation', rapport KB/ National Library of the Netherlands, juli 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/system/files/epubForArchivalPreserv...>
29. Johan van der Knijff, 'jpylyzer: validator and properties extractor for JPEG 2000 Part 1 (JP2) - User Manual', rapport SCAPE project. Link: <https://github.com/downloads/openplanets/jpylyzer/jpylyzerUserManual.pdf>
30. Arno Kuipers, 'De signatuur van de hel: erotica, pornografie en pulp in de Koninklijke Bibliotheek.'. In: Joost van Driel en Rick Honings (red.), *Pornografie in de Nederlandse literatuur*. Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar, 2012, p. 192-207.
31. Arno Kuipers, 'Steeds bewonderend'. Over Pol de Mont en Willem Kloos.' In: Paul van Capelleveen, Klaas van der Hoek, Ad Leerintveld en Ed van der Vlist (red.), *Schrift & signatuur: case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Den Haag: Koninklijke Bibliotheek; Amsterdam: De Buitenkant, 2012, p. 297-314.
32. Elsbeth Kwant, 'Tauchnitz Edition' in: *De Boekenwereld*. Tijdschrift voor Boek en Prent, jaargang 28 (2012), nummer 4.
33. Ad Leerintveld, 'Het liedboek van Anna Steyn. Gekalligrafeerde liefdesliederen en de receptie van gedrukte liedboeken uit het begin van de zeventiende eeuw', in: *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- & Letterkunde* 128 (2012), p. 20-31.
34. Ad Leerintveld, [Column] 'Van blijvende waarde. Van oude werken en de prijzen die voorbijgaan', in: *Vooys* 30 (2012), nummer 2, Themanummer 'Letter & Geld', p. 44-48.
35. Ad Leerintveld, 'Een heiligdom voor de vaderlandse muze. Het album amicorum van Johan van Heemskerck en de Nederlandse letteren in 1621-1622', in: Paul van Capelleveen, Klaas van der Hoek, Ad Leerintveld en Ed van der Vlist (red.), *Schrift & signatuur. Case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Den Haag / Amsterdam 2012, p. 25-53.
36. [Clemens Neudecker] Sven Schlarb en Clemens Neudecker, 'A heuristic measure for detecting influence of lossy JP2 compression on OCR in the absence of ground truth'. In: IS&T Archiving 2012 conference, 12-15 juni 2012, Kopenhagen, Denemarken, p. 250-254, ISBN / ISSN: 978-0-89208-300-8.
37. Laura Peters, *Gaming: Organisatieverandering met spelsimulaties*, Annemieke Stoppelenburg, Léon de Caluwé, Jac Geurts, e.a. - Kluwer, 2012. - EAN 9789013106039.
38. Marcel Raadgeep, *Annie M.G. Schmidt en de bibliotheek*. - Delft: Marcel Raadgeep, 2012. - 45 p.: ill.; 18 cm. - Aangeboden door de Openbare Bibliotheek Amsterdam t.g.v. de jaarwisseling 2012-2013. - Naast de gewone ed. verscheen een luxe ed. in een opl. van 35 genummerde ex., geb. in linnen. - Deze zijn voorzien van een cd.
39. Anna Rademakers, 'De waardering voor zijn werk'. In: M. van der Mast en T. de Liefde-van Brakel, *Tussen fantasie en werkelijkheid. De stadsgezichten van B.J. van Hove (1790-1880)*. Den Haag/Venlo 2012, p. 103-105.
40. Bas Savenije, Annemarie Beunen, 'Cultural Heritage and the Public Domain', *Liber Quarterly* 2012, pp. 80-97. <http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/8089>
41. Barbara Sierman, 'Het OAIS-model, een leidraad voor duurzame toegankelijkheid', in: *Informatiewetenschap*, afl. 62, december 2012 pp. IV B 690-1 - 690-27. www.iwabase.nl
42. Elly Verzaal, 'De datering van een manuscript van Frans Hemsterhuis' Simon in de Koninklijke Bibliotheek', in: Paul van Capelleveen, Klaas van der Hoek, Ad Leerintveld en Ed van der Vlist (red.), *Schrift & signatuur. Case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Den Haag / Amsterdam 2012, p. 79-98.

43. **Ed van der Vlist**, 'Kluit ruikt lont. Adriaan Kluit en de archieven op de Leidse Lontzolder', in: Paul van Capelleveen, Klaas van der Hoek, Ad Leerintveld en Ed van der Vlist (red.), *Schrift & signatuur. Case studies over moderne handschriften uit de Koninklijke Bibliotheek*. Den Haag / Amsterdam 2012, p. 153-174.
44. **Henk Voorbij**, 'The value of LibraryThing tags for academic libraries', *Online Information Review* 36, 2012, 2, p 196-217.
45. **Henk Voorbij**, 'Elektronische tijdschriften: van experiment tot gevestigd medium', *Handboek Informatiewetenschap*, Juli 2012, pp I 520-1 – I 520-41.
46. **Henk Voorbij**, 'Benchmarking in bibliotheken hoger onderwijs in Nederland', *META* 88, 2012, 6, p 32-33.
47. **Henk Voorbij**, 'The use of LibQUAL+ by European research libraries.', *Performance Measurement and Metrics*, 13, 2012, 3, p. 154 - 168.
48. **René Voorburg, Gerrit Voerman en Hugo Huurdeman**, 'Webarchivering: een pleidooi voor een archiverend netwerk van organisaties', in: *Archievenblad*, 7 (2012), pp. 30-22).
49. **Lotte Wilms**, 'Toegang tot historische kranten verbeteren via Europeana'. In: Symposium Historische Kranten Online, 22 november 2012, KB, Den Haag, http://www.slideshare.net/Europeana_Newspapers/europeana-newspapers-kran...
50. **Jeremy Wilks**, 'Digitising the past' (bevat interviews met Hildelies Balk-Pennington de Jongh en Clemens Neudecker). In: Euronews tv kanaal, programma 'Innovation', 27 september 2012, www.euronews.com/programs/innovation, directe link: http://www.youtube.com/watch?v=p7CLCy_iCro

Blogs

51. **Hildelies Balk-Pennington de Jongh**, 'Overview of Centres of Competence in the Digital Library field'. In: Centres of Competence in Europe blog, <http://centresofcompetence.wordpress.com/2012/11/06/overview-of-centres-...>
52. **Johan van der Knijff**. 'Identification of PDF preservation risks with Apache Preflight: a first impression', Open Planets Foundation blog, december 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-12-19-identification-pdf...>
53. **Johan van der Knijff**, 'Automated assessment of JP2 against a technical profile', Open Planets Foundation blog, september 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-09-04-automated-assessme...>
54. **Johan van der Knijff**, 'Magic editing and creation: a primer', Open Planets Foundation blog, augustus 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-08-09-magic-editing-and-...>
55. **Johan van der Knijff**, 'PDF - Inventory of long-term preservation risks', Open Planets Foundation blog, juli 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-07-26-pdf-inventory-long...>
56. **Johan van der Knijff**, 'EPUB for archival preservation', Open Planets Foundation blog, juni 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-06-18-epub-archival-pres...>
57. **Johan van der Knijff**, 'Update on jpylyzer', Open Planets Foundation blog, april 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-04-23-update-jpylyzer>
58. **Johan van der Knijff**, 'Jpylyzer documentation', Open Planets Foundation blog, januari 2012. Link: <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-01-10-jpylyzer-documenta...>
59. **Johan van der Knijff**, 'jpylyzer: validator and properties extractor for JPEG 2000 Part 1 (JP2) - User Manual', rapport SCAPE project. Link: <https://github.com/downloads/openplanets/jpylyzer/jpylyzerUserManual.pdf>
60. **Clemens Neudecker**, 'IMPACT - BHL-Europe collaboration'. In: IMPACT Centre of Competence blog, 15 november 2012. <http://www.digitisation.eu/blog/view/article/impact-bhl-europe-collabora...>
61. **Matthijs van Otegem**, 'Back Office op de Voorgrond' [19 blogs], in: Informatieprofessional online. <http://www.informatieprofessional.nl/bijdragen.html>
62. **Lieke Ploeger**, 'Interview with a SCAPER: Barbara Sierman (KB)' In: OPF blog, 31 augustus 2012, <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-08-31-interview-scapers-b...>
63. **Barbara Sierman**, 'Analogue versus digital (I)'. In: Digital Preservation Seeds blog, 31 augustus 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/training/analogue-versus-digital-1>
64. **Barbara Sierman**, 'ISO 14721:2012, or the new version of OAIS published'. In: Digital preservation seeds blog, 27 augustus 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/standards/iso-147212012-or-the-new-v...>
65. **Barbara Sierman**, 'Let the imagination work!'. In: OPF blog, 14 februari 2012, <http://www.openplanetsfoundation.org/blogs/2012-02-14-let-imagination-work>
66. **Barbara Sierman**, 'OAIS 2012 update'. In: Digital preservation seeds blog, 30 juli 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/standards/oais-2012-update>
67. **Barbara Sierman**, 'Original look not appreciated'. In: Digital preservation seeds blog, 13 augustus 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/uncategorized/original-look-not-appr...>
68. **Barbara Sierman**, 'Policies: necessary and beneficial'. In: Digital preservation seeds blog, 13 mei 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/policies/policies-necessary-and-bene...>
69. **Barbara Sierman**, 'Stories of digital incidents'. In: Digital preservation seeds blog, 19 november 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/atlas-of-digital-damages/stories-of-...>

70. **Barbara Sierman**, 'The Atlas continued' In: Digital preservation seeds blog, 23 september 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/uncategorized/the-atlas-continued>
71. **Barbara Sierman**, 'Thou shall not delete ...'. In: Digital preservation seeds blog, 9 oktober 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/policies/thou-shall-not-delete>
72. **Barbara Sierman**, 'Update on the Atlas'. In: Digital preservation seeds blog, 17 oktober 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/atlas-of-digital-damages/update-on-t...>
73. **Barbara Sierman**, 'Welcome atlasofdigitaldamages.info'. In: Digital preservation seeds blog, 28 oktober 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/atlas-of-digital-damages/welcome-atl...>
74. **Barbara Sierman**, 'Where is our Atlas of Digital Damages?' In: Digital preservation seeds blog, 14 september 2012, <http://digitalpreservation.nl/seeds/training/where-is-our-atlas-of-digit...>
75. **Barbara Sierman**, 'Website Atlas of Digital Damages, regularly updated'. <http://www.atlasofdigitaldamages.info>
76. **Lotte Wilms**, 'IMPACT pilot at the KB - Conclusion'. In: IMPACT Centre of Competence blog, 1 oktober 2012. <http://www.digitisation.eu/blog/view/article/impact-pilot-at-the-kb-conc...>
77. **Lotte Wilms**, 'IMPACT pilot at the KB - Introduction and set-up'. In: IMPACT Centre of Competence blog, 1 oktober 2012. <http://www.digitisation.eu/blog/view/article/impact-pilot-at-the-kb-intr...>

Presentaties/lezingen

78. **Hildelies Balk-Pennington de Jongh**, 'Summary of IMPACT project & results'. Presentatie tijdens IMPACT event "Project Outcomes - Passing the torch", 26 juni 2012, KB, Den Haag, <http://www.digitisation.eu/blog/view/article/impact-project-outcomes-eve...>
79. **Hildelies Balk-Pennington de Jongh**, 'Sustaining project value in Centres of Competence'. In: CARARE Final Policy Conference, 8-9 november 2012, Kopenhagen, Denemarken, http://www.carare.eu/eng/content/download/6775/57021/version/1/file/HB_S...
80. **Annemarie Beunen**, 'Digitalisering van cultureel erfgoed & verweesde werken', gastcollege in de VU-collegereeks Intellectuele Eigendom in de digitale samenleving, VU Rechtenfaculteit Amsterdam 28 februari 2012.
81. **Annemarie Beunen**, 'Auteursrecht & erfgoedinstellingen in de digitale omgeving', gastcollege in de collegereeks Erfgoed en Recht, Reinwardt Academie Amsterdam 18 september 2012.
82. **Annemarie Beunen**, 'Auteursrecht voor de bibliotheek', voordracht tbv Masterclass Open Data door Kennisland, KB Den Haag 27 september 2012.
83. **Tanja de Boer en Matthijs van Otegem**, 'Moving to new digital storage: migrating and reloading collections' in: 78th IFLA General Conference, 11-17 augustus, Helsinki. <http://conference.ifla.org/past/ifla78/session-102.htm>
84. **Paul van Capelleveen**, 'The forgotten prisoners: Books on exhibition. How books should be freed from their glass cases'. Presentatie op de 20th annual conference of the Society for the History of Authorship, Reading and Publishing (SHARP), Dublin, 28 juni 2012.
85. **Paul van Capelleveen**, 'Luceberts drukwerk voor anderen'. Presentatie tijdens de Boekensalon, Den Haag, Veilinghuis Van Stockum, 12 augustus 2012.
86. **Paul van Capelleveen**, 'Luceberts drukwerk voor anderen'. Presentatie op 'Vierluik Lucebert', Amstelveen, Openbare Bibliotheek, 2 september 2012.
87. **Paul van Capelleveen**, 'Over de zoektocht naar verdwenen drukwerk van Lucebert'. Presentatie tijdens de Lucebert Road Show, Den Haag, Galerie Nouvelles Images, 2 december 2012.
88. **Marieke van Delft**, 'Atlas De Wit. Een beroemd boek?' Leiden, College, Universiteit Leiden, 17 oktober 2012.
89. **Marieke van Delft**, 'Book History. A virtual future?' Leiden, BMS event, Universiteit Leiden, 20 september 2012.
90. **Marieke van Delft**, 'Collecting and preserving Early Printed Books'. Den Haag, Symposium Heritage of the Middle Ages, 22 juni 2012.
91. **Marieke van Delft**, 'Digitising Special Collections. Public-Private Partnerships at the KB and abroad'. Londen, CERL Annual Conference, 30 oktober 2012. http://www.cerl.org/_media/services/seminars/marieke_van_delft.pdf
92. **Marieke van Delft**, 'Het gedrukte boek in de 15e eeuw en Het gedrukte boek in de 16e tot en met 18e eeuw'. Den Haag, HOVO onderwijs, 15 maart 2012 en 29 maart 2012.
93. **Marieke van Delft**, 'De stedenatlas van Frederick de Wit. Amsterdam, Selexyz boekhandel, 2 november 2012.
94. **Erik Geleijns**, 'Censors are people too. The practicalities of censorship in the eighteenth-century Dutch Republic'. Paper voor het congres van de Society for the History of Authorship, Reading and Printing (SHARP), Dublin 29 juni 2012.
95. **Olaf Janssen**, 'The Big Dutch 20 Year 730 Million Page Digitisation Challenge'. Presentatie tijdens 10th International Conference on the Book, Barcelona, Spanje, Juni 2012. <http://www.slideshare.net/OlafJanssenNL/the-big-dutch-20-year-730-millio...>

96. **Olaf Janssen**, 'Crowdsourcing IOI for GLAMS', Maart 2012. <http://www.slideshare.net/OlafJanssenNL/crowdsourcing101-for-glams>
97. **Olaf Janssen**, 'Crowdsourcing: wat kan de Koninklijke Bibliotheek daarmee?', Februari 2012. <http://www.slideshare.net/OlafJanssenNL/crowdsourcing-wat-kan-de-koninkl...>
98. **Clemens Neudecker, Sven Schlarb en Zeki Mustafa Dogan**, 'A Service-Oriented-Architecture for Collaborative Workflow Development and Experimentation in the Digital Humanities'. In: Leipzig eHumanities Seminar, 10 oktober 2012, Leipzig, Duitsland, <http://www.e-humanities.net/assets/seminar/2012/Neudecker.pdf>
99. **Barbara Sierman**, 'SCAPE project.' Korte presentatie tijdens IIPC general assembly, 1-4 mei 2012, Washington DC, USA. <http://netpreserve.org/about-us/news/general-assembly-presentations>
100. **Barbara Sierman**, 'Taking responsibility for digital collections: what you need to do yourself, no matter what' Presentatie tijdens de 2nd LIBER international workshop on digital preservation "Partnerships in curating European digital resources" conference, 6-7 mei 2012, Florence, Italië, http://www.rinascimento-digitale.it/Liber2012_slide/Liber2012_Sierman.pdf
101. **Ed van der Vlist**, 'Books used by Late Medieval Monastic Women in Holland', conference: Medieval Women and Their Books. Manuscript Culture and Devotion in Germany and the Low Countries. Somerville College. Oxford, 12 oktober 2012.
102. **René Voorburg**, 'Omnesviae, A Roman Map Recreated Online', presentatie tijdens WhereCampeU 2012, Amsterdam, 28 april 2012.
103. **Caroline van Wijk en Judith Rog**, 'Library experiences in IMPACT: KB National library of the Netherlands'. Presentatie tijdens IMPACT event "Project Outcomes - Passing the torch", 26 juni 2012, KB, Den Haag, <http://www.digitisation.eu/blog/view/article/impact-project-outcomes-eve...>
104. **Lotte Wilms**, 'Use of IMPACT tools in the Europeana Newspapers project'. Presentatie tijdens IMPACT event "Project Outcomes - Passing the torch", 26 juni 2012, KB, Den Haag, <http://www.digitisation.eu/blog/view/article/impact-project-outcomes-eve...>

(Inter)nationale samenwerking

Samenwerking in Nederland

Blue Shield De KB vertegenwoordigt binnen het bestuur van de cultuurbeschermingsorganisatie Blue Shield Nederland de IFLA-koepel.

FOBID De KB speelt een actieve rol in FOBID, Netherlands Library Forum. Zij is vertegenwoordigd in het bestuur, de Juridische Commissie, de Commissie Ontsluiting en de Nederlandse IFLA-Commissie.

GII De KB is voorzitter en een van de kernleden van het in 2008 opgerichte Consortium Gemeenschappelijke Informatie-Infrastructuur (GII). Naast de KB zijn kernleden: UKB, Plusbibliotheken (WSF) en VOB. De GII streeft naar algemene toegang voor alle Nederlandse burgers tot het gezamenlijke bezit van alle Nederlandse bibliotheken.

KVB De Koninklijke Vereniging van het Boekenvak (KVB). De KB heeft zitting in de Raad van Advies.

Museum Meermanno De KB is vertegenwoordigd in de Raad van Toezicht van dit museum.

Nationaal Archief Binnen het programma Metamorfoze werkt de KB sinds 2005 samen met het NA.

Nationaal Comité 'Memory of the World-programme' In 2011 is formeel het Nationaal Comité 'Memory of the World-programme' opgericht. De leden zijn benoemd door de Nationale UNESCO Commissie, het secretariaat berust bij de KB.

NCDD De Nationale Coalitie voor Digitale Duurzaamheid is een stichting en heeft naast de KB, DANS, het Nationaal Archief, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en de Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid (vertegenwoordigd door EYE Filminstituut) als partners. Belangrijkste doelstelling van de NCDD is: op korte termijn een stabiele organisatorische en technische infrastructuur te realiseren, die duurzame toegankelijkheid garandeert van digitale gegevens die van cruciaal belang zijn voor wetenschap, cultuur en samenleving.

Nederlandse Boekhistorische Vereniging (NBV). De NBV is de vereniging voor liefhebbers van het boek in al zijn verschijningsvormen. De vereniging telt ca. 650 leden waaronder wetenschappers, journalisten en antiquaren. De KB is vertegenwoordigd in het bestuur van de vereniging en in de redactie voor het jaarboek.

Stichting Pica De KB is vertegenwoordigd in het bestuur van de Stichting Pica. Het doel van de Stichting is de bevordering van de wetenschappelijke en openbare informatievoorziening in Nederland, o.a. door het subsidiëren van projecten en activiteiten die de samenwerking tussen bibliotheken stimuleren. Stichting Pica fungeert o.a. als koepel voor het consortium GII.

SURFfoundation (Samenwerkingsorganisatie van het hoger onderwijs en onderzoek op het gebied van netwerkdienstverlening en informatie- en communicatietechnologie). De KB participeert in SURF als lid van het Algemeen Bestuur en adviseur van het Platform ICT en Onderzoek.

Tiele-Stichting De dr. P.A. Tiele-Stichting bevordert de wetenschap van het boek in al zijn verschijningsvormen en van de drukkunst, en de daarmee samenhangende technieken. Het Frederik Mullerfonds ter bevordering van niet-commerciële publicaties op het gebied van bibliografie en iconografie is sinds 2007 hier ondergebracht. De KB levert de voorzitter en de penningmeester van zowel de Tiele-Stichting als het Frederik Mullerfonds. Tevens faciliteert de KB de inhoudelijke en praktische ondersteuning van het bestuur van de Tiele-Stichting.

UKB UKB is het samenwerkingsverband van de dertien Nederlandse universiteitsbibliotheken en de KB. De Open Universiteit, de KNAW en de werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken zijn geassocieerd lid. De KB verzorgt de beleidsmatige en secretariële ondersteuning voor het bestuur en een aantal commissies. Ook stelt de KB onderzoekscapaciteit beschikbaar voor benchmarking en host zij de website.

Internationale samenwerking – Europa

APA Alliance for Permanent Access. De KB was met de British Library (BL) initiatiefnemer van deze alliantie, die in 2008 een stichting werd. Doel van APA is een Europese organisatorische infrastructuur te ontwikkelen die duurzame toegang biedt tot wetenschappelijke gegevens. Onder de vlag van de APA worden diverse projecten uitgevoerd. De KB neemt deel aan APARSEN.

CENL De Conference of European National Librarians is het samenwerkingsverband van (directeuren van) 48 nationale bibliotheken in Europa. CENL is de opdrachtgever van The European Library. De KB is actief betrokken bij de Copyright Working Group en de Joint CENL/FEP Working Group.

Stichting Europeana In de stichting European Digital Library participeren de overkoepelende Europese organisaties voor erfgoed. De KB is vertegenwoordigd in het bestuur. Europeana bouwt een multimedia website op het Europese erfgoed, waarbij multiculturele en meertalige elementen worden gecombineerd met technologische ontwikkeling en nieuwe bedrijfsmodellen. Het project wordt gefinancierd door de Europese Commissie (eContentPlus-programma) en is gehuisvest in de KB.

IMPACT (Improving Access to Text) De KB was projectleider van dit in 2008 gestarte Europese project, dat halverwege 2012 afliep. IMPACT werkte aan verschillende innovatieve technieken voor de verbetering van automatische ocr, uiteenlopend van een zelflerende ocr-machine tot de bouw van verfijnde computerlexica. Er is ook veel aandacht besteed aan het delen van kennis en best practices op het gebied van massadigitalisering met instellingen in het veld.

KEEP (Keeping Emulation Environments Portable). KEEP ontwikkelde diensten op het gebied van emulatie om statische en dynamische digitale objecten toegankelijk te houden in de toekomst. De KB was een van de partners in dit door de Bibliothèque Nationale de France gecoördineerde EU-project dat begin 2012 is afgerond.

LIBER De KB is lid van de Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, de Europese associatie van grote wetenschappelijke bibliotheken. LIBER vormt een functioneel netwerk van zo'n 420 onderzoeksbibliotheken in Europa en steunt dit netwerk in het beheer en behoud van cultureel erfgoed. Het secretariaat is in de KB gehuisvest.

SCAPE (Scalable Preservation Environments) is een Europees onderzoeksproject waar de KB sinds 1 februari 2011 aan deelneemt. Het bouwt voort op de resultaten van het Europese project Planets. Op dit moment is de Planets-software vooral geschikt voor kleine hoeveelheden uniforme data (met name PDF). SCAPE zal deze software geschikt maken om grote hoeveelheden heterogene objecten te verwerken. Binnen SCAPE leidt de KB het werkpakket Policy Representation en het sub-project Takeup.

TEL The European Library portal wordt in opdracht van de Conference of European National Librarians (CENL) bij de KB ontwikkeld en onderhouden. The European Library geeft digitaal integraal toegang tot de collecties van 48 nationale bibliotheken in 35 talen. Via TEL vindt de gebruiker een schat aan digitale collecties, en verder bibliografische informatie over de verschillende collecties. TEL zorgt ook voor de input van het materiaal van de nationale bibliotheken in Europeana.

Internationale samenwerking - wereldwijd

CDNL Conference of Directors of National Libraries. Als nationale bibliotheek van Nederland participeert de KB op directieniveau in dit mondiale samenwerkingsverband van nationale bibliotheken.

IFLA De KB neemt deel in de wereldwijde koepelorganisatie voor bibliotheken, de International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Het hoofdkwartier van de IFLA is gehuisvest in het KB-gebouw.

IIPC International Internet Preservation Consortium. De KB is lid van het IIPC. Binnen dit consortium vindt wereldwijde afstemming plaats en worden nieuwe initiatieven opgezet op het gebied van webarchivering. Verder worden binnen het kader van het IIPC bestaande tools voor webarchivering doorontwikkeld en nieuwe tools en strategieën opgezet. De KB is hierbij nauw betrokken.

OPF Open Planets Foundation. In 2010 is de OPF ingericht, om praktische oplossingen en expertise op het gebied van digitale duurzaamheid te bundelen en te ontwikkelen, als vervolg op het Planets-project. De KB is een van de oprichters van de OPF, waarin verder vanuit Nederland het Nationaal Archief deelneemt. Diverse Britse, Oostenrijkse en Deense organisaties die zich bezighouden met digitale duurzaamheid maken ook deel uit van de Open Planets Foundation, evenals Microsoft Research. De KB levert een lid van de Board of Directors.

- TEL The European Library
- UB Universiteitsbibliotheek
- UKB (Samenwerkingsverband van) Universiteitsbibliotheeken en de KB
- VOB Vereniging Openbare Bibliotheken
- VWO Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs
- WHW Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
- WOPOT Wet Openbaarmaking uit Publieke middelen gefinancierde Topinkomens
- ZBO Zelfstandig Bestuursorgaan

Colofon

Het Jaarverslag 2012 is een uitgave van de Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Copyright © Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, 2013.

Redactie: Koninklijke Bibliotheek.
Ontwerp en opmaak: Joke Mestdagh, Amsterdam.

